

Høringsnotat

Forslag til endringer i voksenopplæringsloven og
friskoleloven med forskrifter

27. september 2019

Innhold

1 Høringsnotatets hovedinnhold	4
2 Bakgrunn	5
3 Deling av tilskuddsordningen for studieforbund mellom Kunnskapsdepartementet og Kulturdepartementet	7
3.1 Departementets vurderinger	7
3.1.1 Bakgrunn – begrunnelse for en deling av tilskuddsordningen.....	7
3.1.2 Studieforbund med kursaktivitet på Kunnskapsdepartementets område	8
3.1.3 Studieforbund med kursaktivitet på Kulturdepartementets område.....	9
3.2 Departementets forslag	11
4 Forslag til endringer i voksenopplæringsloven og forskrift.....	11
4.1 Lovens formål.....	11
4.1.1 Gjeldende rett	11
4.1.2 Departementets vurdering og forslag.....	11
4.2 Virkeområde.....	12
4.2.1 Gjeldende rett	12
4.2.2 Departementets vurdering og forslag.....	12
4.4 Overordnede mål for studieforbundenes kursaktivitet	12
4.4.1 Gjeldende rett	12
4.4.2 Departementets vurdering og forslag.....	13
4.5 Godkjenning av studieforbund.....	13
4.5.1 Gjeldende rett	13
4.5.2 Departementets vurdering og forslag.....	14
4.6 Modell for statstilskudd til studieforbund	14
4.6.1 Gjeldende rett	14
4.6.2 Departementets vurdering og forslag.....	15
4.7 Gratis bruk av undervisningslokaler	18
4.7.1 Gjeldende rett	18
4.7.2 Departementets vurdering og forslag.....	18
4.8 Andre kriterier for tilskudd - krav til kursaktiviteten	18
4.8.1 Gjeldende rett	18
4.8.2 Departementets vurdering og forslag.....	19
4.9 Andre kriterier for tilskudd – krav til kursdeltakere.....	20
4.9.1 Gjeldende rett	20
4.9.2 Departementets vurdering og forslag.....	20
4.10 Tilsyn	21

4.10.1 Gjeldende rett	21
4.10.2 Departementets vurdering og forslag	21
5 Nettskoler	21
5.1 Gjeldende rett	21
5.2 Departementets vurdering og forslag	22
6 Diverse skoler med godkjenning etter voksenopplæringsloven kapittel 4	22
6.1 Gjeldende rett	22
6.2 Departementets vurdering og forslag	22
7 Økonomiske og administrative konsekvenser	24
8 Forslag til lovendringer, med merknader	25
9 Forslag til forskrifter til voksenopplæringsloven med merknader	33
9.1 Forslag til forskrift om studieforbund godkjent av Kunnskapsdepartementet	33
9.2 Forslag til forskrift om studieforbund godkjent av Kulturdepartementet	42

1 Høringsnotatets hovedinnhold

I dette høringsnotatet legges det frem forslag til endringer i voksenopplæringsloven. Kunnskapsdepartementet foreslår:

- å dele dagens tilskuddsordning for studieforbund mellom Kunnskapsdepartementet og Kulturdepartementet
- å oppheve kap. 3 om nettskoler. Fra og med 2015 mottar ikke lenger nettskoler statstilskudd over Kunnskapsdepartementets budsjett, og det er derfor ikke lenger nødvendig å ha egne bestemmelser om dette
- at bestemmelsene i kapittel 4. om diverse skoler flyttes til lov om frittstående skolar (friskolelova)

Kunnskapsdepartementet og Kulturdepartementet sender også her på høring forslag til to nye forskrifter om tilskuddsordningen for studieforbund som vil bli fastsatt i medhold av voksenopplæringsloven under forutsetning av at Stortinget vedtar endringer i loven, og som vil erstatte forskriften til voksenopplæringsloven som er gjeldende i dag.

Blant annet er følgende endringer foreslått i forskriftene:

- å redusere kravet til kursvarighet fra dagens åtte til seks timer, eventuelt fire timer
- at opplæringstilskudd ikke lenger kan benyttes til administrasjon, og eventuelt hvor stor andel grunntilskuddet bør være av statstilskuddet for å kompensere for dette
- å heve alderskravet for studieforbundsaktivitet på Kunnskapsdepartementets område fra 14 til 16 år.

Vi ber høringsinstansene i sin tilbakemelding klart markere om det er lov eller hvilken forskrift tilbakemeldingen gjelder.

2 Bakgrunn

Lov av 28. mai 1976 nr. 35 om voksenopplæring (voksenopplæringsloven) trådte i kraft 1. august 1977. Til grunn for loven lå et mangeårig utredningsarbeid. Allerede i 1970 ble det nedsatt en komité for å utrede spørsmålet om en egen lov. Innstillingen ble avgitt i 1972 – NOU 1972:41 Vaksenopplæring for alle. I Ot.prp. nr. 7 (1975-1976) Lov om voksenopplæring (voksenopplæringsloven) ble det lagt til grunn at loven, sammen med andre tiltak, skulle være et redskap for økt likestilling mellom individer og grupper, mellom kjønnene, ulike generasjoner, personer med nedsatt funksjonsevne og andre, og mellom ressurssvake og ressurssterke distrikter. Da den ble vedtatt i 1976, var voksenopplæringsloven den første i sitt slag i verden. Voksenopplæringsloven innførte regler om godkjenning av tilskuddsberettigede opplysningsorganisasjoner – studieforbund og frittstående fjernundervisningsinstitusjoner (nettskoler). Deler av loven ble opphevet i 1998, da opplæringsloven ble vedtatt og erstattet en del av bestemmelsene i voksenopplæringsloven om grunn- og videregående opplæring for voksne.

Høsten 2006 oppnevnte Kunnskapsdepartementet et utvalg som skulle vurdere hvilken rolle studieforbundene har for den enkelte, for arbeidslivet og for samfunnet (Tron-utvalget). Utvalget avga sin innstilling høsten 2007 (NOU 2007:11 *Studieforbund – læring for livet*). Utvalget anbefalte blant annet at det skulle utarbeides en ny lov som skulle regulere en mer samlet sektor for frivillig, fortjenestefri opplæring utenfor det formelle utdanningssystemet. Som følge av dette arbeidet vedtok Stortinget t 19. juni 2009 en ny lov om voksenopplæring. Den nye loven trådte i kraft 1. januar 2010, med unntak av kapittel 4 som trådte i kraft 1. juli 2010. Voksenopplæringsloven kap 4 om diverse skoler innebar ny lovmessig forankring for enkelte skoler som tidligere var regulert i kap. 6A i privatskoleloven.

Det har skjedd store endringer på utdannings- og opplæringsfeltet etter at voksenopplæringsloven ble vedtatt i 1976 og etter at den nye loven ble vedtatt i 2009. Voksenopplæringsloven har i dag få gjenstående aktive bestemmelser, og er i dag primært en tilskuddslov som regulerer organisasjonsstrukturen i studieforbund og nettskoler (frittstående fjernundervisningsinstitusjoner) samt godkjenning av diverse skoler etter loven kap 4.

Etter voksenopplæringsloven § 1 er lovens formål å fremme livslang læring ved å legge til rette for organiserte kursaktiviteter på siden av det formelle utdanningssystemet. Loven skal bidra til motivasjon og tilgang til kunnskap og kompetanse for alle, og slik fremme den enkeltes utvikling og møte behovene i samfunns- og arbeidslivet. Voksenopplæringsloven regulerer opplæringstiltak som er spesielt organisert for voksne i regi av nettskoler og studieforbund. Et studieforbund er en ideell og demokratisk organisasjon som har voksenopplæring som hovedformål, og som består av flere medlemsorganisasjoner, jf. voksenopplæringsloven § 3 bokstav a.

Studieforbundene har lange tradisjoner med å tilby opplæring i kultur, demokrati og folkeopplysning, men de tilbyr også voksenopplæring i tradisjonell forstand. Voksnes læring i studieforbundene bygger på like muligheter til læring for alle, og på demokratiske læringsformer i et livslangt læringsperspektiv. Det er stor variasjon i nivå og innhold på opplæringen, og dermed også i opplæringstilbudet fra forbund til forbund. Selv om enkelte forbund har stor opplæringsvirksomhet i egen regi, er virksomheten i de fleste studieforbund knyttet til medlemsorganisasjonene. Voksnes læring i studieforbundene er som oftest ikke-formell, men enkelte studieforbund har også tilbud rettet mot det formelle

utdanningssystemet, med tilbud om privatisteksamen. Ikke-formell opplæring refererer til organisert læring som skjer utenfor det formelle utdanningssystemet, men hvor intensjonen likevel er å skape målrettet læring. Formell utdanning refererer til læring som skjer gjennom deltakelse i utdanningssystemet. Det finnes per i dag 14 godkjente studieforbund i Norge, og disse har mer enn 470 medlemsorganisasjoner og over 40 000 studietiltak for mer enn 500 000 deltakere årlig. De godkjente studieforbundene er organisert i Voksenopplæringsforbundet (VOFO), studieforbundenes interesseorganisasjon, som også mottar tilskudd fra Kunnskapsdepartementet over statsbudsjettet.

Dagens tilskuddsordning for studieforbund er i loven lagt til Kunnskapsdepartementet, og departementet har delegert forvaltningen til Kompetanse Norge. Fra 2013 til i dag har det vært gjennomført flere utredninger og evalueringer av studieforbundenes oppgaver, roller og måloppnåelse. Overordnede mål for studieforbundenes kursaktivitet fremgår av voksenopplæringsloven § 4. Bakgrunnen for evalueringene har vært å klarlegge grad av måloppnåelse under den etablerte tilskuddsordningen. Dette for eventuelt å vurdere tiltak som kan bidra til en mer effektiv forvaltning av ordningen. Tidligere utredninger og evalueringer konkluderer med og anbefaler justeringer av ordningen. Det pekes blant annet på at dagens ordning ikke i tilstrekkelig grad stiller krav til rapportering som gir godt nok grunnlag for å vurdere studieforbundenes måloppnåelse eller om tildelt statstilskudd i tilstrekkelig grad anvendes til å oppfylle formålet.

Kunnskapsdepartementet har også gjennomført en evaluering av måloppnåelse og bruk av midler til administrasjon i forbundene. Studieforbundsordningen er formelt sett åpen for alle, men treffer reelt sett de mest ressurssterke. Det har vist seg at det er krevende å gjøre ordningen til et kompetansepolitisk virkemiddel mer rettet mot de som har størst behov. Dette kan, blant annet, skyldes at man søker å oppnå ulike, og til dels konkurrerende, mål gjennom ordningen, og at det er utfordrende å både målrette ordningen mot kompetansehevende tiltak samtidig som at den skal ha lav terskel for deltakelse og være åpen for alle.

I frivillighetsmeldingen Meld. St. 10 (2018-2019) ble det varslet at en deling av tilskuddsordningen for studieforbund skulle utredes, og at man ved en eventuell deling ville se på hvordan opplæringen i den delen av tilskuddsordningen for studieforbund som flyttes til Kulturdepartementet kunne forankres i frivillighets- og kulturpolitikken. Forenklingsreformen for frivilligheten, som er varslet i Granavolden-plattformen og i frivillighetsmeldingen, gir føringer for arbeidet med denne revideringen av loven og forskriften, og for det videre arbeidet med utvikling og forvaltning av ordningen. Studieforbundenes medlemsorganisasjoner består primært av frivillige og ideelle organisasjoner, og de holder kurs som i stor grad er innenfor fagfelt som sorterer under Kulturdepartementet: kultur, kulturvern, idrett, frivillighet, likestilling og diskriminering mv. Studieforbundsordningen bidrar blant annet til å nå målene i de to nylig fremlagte stortingsmeldingene om frivillighetspolitikk (Meld. St. 10 2018-2019) og kulturpolitikk (Meld. St. 8 2018-2019). Hovedbegrunnelsen for å flytte deler av studieforbundsordningen til Kulturdepartementet er å i større grad se opplæringsvirksomheten i regi av studieforbund i sammenheng med frivillighetspolitikken og kulturpolitikken, og ikke bare som en del av kompetansepolitikken.

3 Deling av tilskuddsordningen for studieforbund mellom Kunnskapsdepartementet og Kulturdepartementet

3.1 Departementets vurderinger

3.1.1 Bakgrunn – begrunnelse for en deling av tilskuddsordningen

Kompetanse Norge forslår i sin evalueringsrapport "Anbefalinger for videreutvikling av ordningen med tilskudd til studieforbund" å dele tilskuddsordningen for studieforbund mellom Kunnskapsdepartementet og Kulturdepartementet. En deling av ordningen har også vært foreslått tidligere i ulike varianter. I voksenopplæringsloven § 4 listes de overordnede målene for studieforbundsaktiviteten opp. Disse målene er vide og dekker mye mer en kompetansepolitikk i en snever forstand. Både for Kunnskapsdepartementet og for Kulturdepartementet er det viktig at tilskuddsordningen bidrar til å oppnå våre sektorpolitiske mål. For Kunnskapsdepartementet er dette primært utdanningspolitiske og kompetansepolitiske mål, mens det for Kulturdepartementet vil være frivillighetspolitiske og kulturpolitiske mål. I dette ligger det også en anerkjennelse av at alle studieforbundene driver opplæring, men at ansvaret for studieforbundsaktivitet som kan bidra til å nå frivillighetspolitiske og kulturpolitiske mål flyttes til Kulturdepartementet, mens Kunnskapsdepartementet fortsatt skal ha forvaltningsansvaret for studieforbund som tilbyr opplæring rettet mot mer kompetansegivende mål i og for arbeidslivet.

En deling av ordningen mellom Kunnskapsdepartementet og Kulturdepartementet vil, i større grad enn i dag, kunne bidra til å styrke de enkelte studieforbundenes rolle og identitet gjennom å oppstille klare og definerte overordnede mål for deres virksomhet i tråd med de politiske målsetningene som ligger til grunn for henholdsvis Kunnskapsdepartementets og Kulturdepartementets virksomhet. Ved å dele ansvaret og budsjettmidlene mellom Kunnskapsdepartementet og Kulturdepartementet, vil tilskuddsmidler til studieforbundsaktivitet som kan bidra til å oppfylle kompetansepolitiske mål i hovedsak ligge igjen i Kunnskapsdepartementet. Mens tilskuddsmidler til de studieforbundene som har kurs som er relatert til frivillighet, kultur, kulturvern, idrett og personer med funksjonsnedsettelse, vil i hovedsak forvaltes av Kulturdepartementet som har disse fagfeltene i sin portefølje. Det vil dermed bli en styrke for ordningen å bli sett på som en del av disse fagområdene under Kulturdepartementet. På denne måten vil studieforbund som primært retter sin virksomhet mot kompetansepolitiske mål, motta tilskuddsmidler fra Kunnskapsdepartementet. Studieforbund som også kan bidra til å nå frivillighetspolitiske og kulturpolitiske mål, vil motta tilskuddsmidler fra Kulturdepartementet.

Tilskuddsordningen omfatter i dag 14 studieforbund. Det anbefales å overføre ti av de 14 studieforbundene til Kulturdepartementet, dette er Studieforbundet kultur og tradisjon, Studieforbundet natur og miljø, Studieforbundet Solidaritet, Idrettens studieforbund, Musikkens studieforbund, Kristelig studieforbund, Studieforbundet Funkis, Samisk Studieforbund, Senterpartiets studieforbund og Venstres Opplysnings- og Studieforbund. De fire gjenværende studieforbundene, Studieforbundet Folkeuniversitetet, Studieforbundet AOF Norge, Studieforbundet Næring og Samfunn og Akademisk studieforbund, foreslås opprettholdt på Kunnskapsdepartementet budsjettområde. Alle de godkjente studieforbundene opprettholder sin godkjenning under den reviderte voksenopplæringsloven. En todeling av ordningen innebærer ikke at det enkelte studieforbund skal deles opp. Todeling og overføring til nytt departement innebærer en overføring av det enkelte studieforbund i sin helhet. En senere endring hvor

medlemsorganisasjoner i et studieforbund selv søker overføring til annet studieforbund er ikke noe staten regulerer.

En deling av ordningen mellom Kunnskapsdepartementet og Kulturdepartementet kan begrunnes ut fra flere forhold: Dagens tilskuddsordning (2018) omfatter 14 studieforbund som i profil, kursinnhold og oppbygning er svært ulike. Oxford Research *En ordning, et mangfold av løsninger* (2013) påpeker at det er stor variasjon mellom studieforbundene når det gjelder profil og formål. Rapporten tydeliggjør at studieforbundsordningen har en uklar plass i det norske utdanningssystemet og samfunnet for øvrig. Det vil være en styrke for tilskuddsordningen, og for det enkelte studieforbund og tilhørende medlemsorganisasjoner, med en tydeligere profil for ordningen under hhv. Kunnskapsdepartementet og Kulturdepartementet.

Det foreslås en todeling av ordningen der en del innrettes som et mer målrettet kompetansepolitisk virkemiddel og den andre delen med vekt på mer generell kursaktivitet i frivillig sektor, og vil spesielt ivareta opplæring innenfor felt som kultur, demokratiopplæring, tradisjoner og frivillig organisasjonsliv. Dette vil tydeliggjøre de ulike ordningenes funksjon og styrke, og dermed legitimere ordningenes eksistens i større grad enn i dag. Den foreslåtte delingen korresponderer i grove trekk med fordelingen av politikkområder under de to departementene.

Departementet vil ikke foreslå en overgangsordning, fordi man kun flytter deler av tilskuddsmidlene, og utbetalingen av disse til studieforbund, fra ett departement til et annet. Etter departementets vurdering er det ikke nødvendig med en overgangsordning fordi Kunnskapsdepartementets og Kulturdepartementets forskrifter er relativt like, og det gjøres få realitetsendringer i regelverket. Det antas at endringene ikke vil få store konsekvenser for fordelingen av tilskuddsmidler for det enkelte studieforbund og dets medlemsorganisasjoner.

3.1.2 Studieforbund med kursaktivitet på Kunnskapsdepartementets område

Regjeringen vil gjennomføre en kompetansereform, *Lære hele livet*. Målet med en ny kompetansereform er at ingen skal gå ut på dato, og målgruppen er virksomheter og arbeidstakere som har størst behov for mer kompetanse som følge av digitalisering og andre krav til omstilling. Fire studieforbund har en tydelig profil og satsing innenfor utdannings- og kompetansepolitikens ulike felter. Folkeuniversitetet, AOF, Næring og Samfunn og Akademisk studieforbund har et bredt kurstilbud som bl.a. omfatter etter- og videreutdanningskurs innenfor en rekke profesjoner, og kurs rettet mot arbeidslivet og arbeidstagerne med behov for utdanning. Studieforbundene markedsfører deler av dette kurstilbudet direkte mot arbeidslivet og profesjonene. Studieforbundene markedsfører deler av dette kurstilbudet direkte mot arbeidslivet og profesjonene. Disse fire studieforbundene er viktige bidragsytere i kompetansepolitikken, og vil kunne bidra konstruktivt med sin erfaring og sine tilbud inn i en slik kompetansereform. Disse fire studieforbundene fremstår som velegnede aktører og opplæringstilbydere med lang erfaring, bred kompetanse og et godt utbygd nettverk blant virksomheter. De vil fortsatt kunne medvirke aktivt innenfor utdannings- og kompetansepolitikens ulike områder og opprettholdes på Kunnskapsdepartementet budsjettområde.

Det to store studieforbundene, AOF og Folkeuniversitetet, har opplæringstilbud med stor bredde i kursemner og faginnhold, og begge har lang erfaring som kursholdere i arbeidslivet, ikke minst innenfor kompetansepolitiske satsingsområder som grunnleggende ferdigheter, norskopplæring og fagopplæring. Studieforbundet Næring og

Samfunn har på sin side lang erfaring med å gjennomføre kompetansetiltak bl.a. innenfor primærnæringene. Også kurstimer som er innrapportert til SSB og Kompetanse Norge omfatter kurstilbud som kan kvalifisere voksne både i og utenfor arbeidslivet. Folkeuniversitetet og AOF har dessuten gjennomført en rekke kurs i arbeidslivet med tilskudd fra Kompetanseplussordningen. Disse forbundene er landsdekkende, og gjennom sine organisasjonsledd, medlemsorganisasjoner eller andre typer kurstilbud er de godt forankret i alle landsdeler. Disse studieforbundene har også innrapportert kurstimer med deltakere som har avlagt offentlig eksamen.

3.1.3 Studieforbund med kursaktivitet på Kulturdepartementets område

Deling av studieforbundsordningen skal styrke studieforbundenes rolle knyttet til Kulturdepartementets politikkområder, og samtidig ivareta studieforbundenes egenart og virke i frivillig sektor. Gjennom frivillighetspolitikken ønsker regjeringen å bidra til at frivillig sektor er mangfoldig, sterk og uavhengig. Tilrettelegging for læring gjennom frivillige organisasjoner er en forutsetning for å oppnå dette. Gjennom tilskuddsordningen under Kulturdepartementet kan organisasjonenes kunnskap ivaretas og utvikles, og studieforbundenes kompetanse styrkes.

Studieforbundene har en sentral rolle i den demokratiske opplæringen som skjer i frivillige organisasjoner og innenfor kulturfeltet. Dette perspektivet er del av Meld. St. 8 (2018-2019) *Kulturmeldingen*, herunder målet om å fremme dannelse og kritisk refleksjon. Gjennom kulturaktiviteter skolerer befolkningen til å delta i felleskapet, og dette er en forutsetning for et fungerende demokrati. Videre er det et mål i kulturpolitikken å ta vare på og å formidle kulturarv, både den materielle og den immaterielle kulturarven. Gjennom studieforbundene blir kulturarven og tradisjoner tilgjengelig, interesse vekkes og viktig kompetanse videreføres til nye generasjoner.

For å ivareta opplæring i kultur og tradisjoner, og bevare sivilsamfunnet som en alternativ opplæringsarena for folkeopplysning, er det derfor et selvstendig mål å sikre en fortsatt god studieforbundsordning. Forslaget om deling er ment å tilføre frivillighetspolitikken og kulturpolitikken en mer helhetlig tankegang der opplæring er en viktig bestanddel for å oppnå sentrale politiske mål om styrket kompetanse i befolkningen, deltakelse i arbeidsliv og samfunnet generelt og en sterk og selvstendig frivillig sektor. Forvaltningen av studieforbundsordningen skal forenkles og ses i sammenheng med departementets øvrige portefølje. Det overordnede målet for ordningen for både Kunnskapsdepartementet og Kulturdepartementet er at organisasjonene skal bruke mest mulig av ressursene til å skape kursaktivitet. Det skal være enkelt og forutsigbart å rapportere og motta tilskudd, noe som også er i tråd med regjeringens forenklingsreform for frivilligheten. Det vil også være en styrke for tilskuddsordningen at midlene som går til ulik kursaktivitet innenfor kulturfeltet og frivillighetsfeltet tildeles fra fagdepartementet for kultur og frivillighet.

Studieforbundene har ulik profil og fagsammensetning. Enkelte av studieforbundene, som f.eks. Idrettens studieforbund og Musikkens studieforbund har en profil og faglig portefølje som tydelig retter seg mot områder som ligger under Kulturdepartementets ansvarsområde. For andre studieforbund er bildet mer sammensatt, som for eksempel for Studieforbundet kultur og tradisjon, Studieforbundet natur og miljø og Studieforbundet Solidaritet. Men ut fra en helhetsvurdering er også disse studieforbundene aktører som retter seg mot frivillighetens, kulturens og folkeopplysningens virkeområder. Et annet studieforbund, Funkis, har som hovedformål å medvirke til mestring, likeverd og livskvalitet for utsatte grupper og personer med funksjonsnedsettelse.

Kulturdepartementet koordinerer regjeringens likestillingspolitikk, og studieforbundet vil utfylle og styrke Kulturdepartementets virkemiddelapparat rettet mot disse gruppene. Samlet sett indikerer forbundenes profil og kursemner at alle disse er godt forenlig med Kulturdepartementets politiske målsetninger.

Samisk Studieforbund har på sin side som hovedformål å drive opplysnings- og studievirksomhet blant samer, men skal også utbre kunnskap om samer og samiske forhold til allmennheten. Kurstilbudet omfatter primært samisk kunsthåndverk, håndverk og husflid. Det gis også kurs i andre kulturfag, samisk språk og naturbruk. Studieforbundet hadde i 2017 ingen deltakere oppmeldt til offentlig eksamen. Sametinget er, for øvrig, konsultert om de ønsker å overta forvaltningsansvaret for Samisk studieforbund, men har avslått dette. All innrapportert aktivitet og kursvirksomhet – som i hovedsak omhandler tradisjonsformidlende husflid og håndverksfag – tilsier en plassering under Kulturdepartementet.

Senterpartiets Studieforbund utgjør sammen med Venstres Opplysnings- og Studieforbund de to minste tilskuddsmottagerne under ordningen. De andre politiske partiene har avvirket sine studieforbund, og flere har meldt partiorganisasjonen inn i et annet studieforbund og kan på den måten søke tilskudd til kurs og studievirksomhet. Sammenlignet med de andre tilskuddsmottagerne har disse studieforbundene et mer konsentrert kurstilbud med hovedvekt på politisk skolering. Studiearbeid og skolering av tillitsvalgte i parti- og organisasjonsliv er viktige forutsetninger for et kunnskapsbasert offentlig ordskifte og et levedyktig demokrati. Studieforbundene har spilt, og spiller fremdeles, en viktig rolle i dette arbeidet. De politiske studieforbundene har i så måte en særlig rolle og bør ut fra dette perspektiv søkes opprettholdt og styrket som aktører for et bredt og saklig ordskifte i det offentlige rom. Kulturdepartementet kan medvirke blant annet ved å stimulere til og revitalisere de politiske partienes egen studievirksomhet og politiske skolering. Tilskuddsordningen har nettopp sin begrunnelse og ideologiske fundament blant annet i demokratibyggning og deltagelse i samfunnslivet, jf. de overordnede målene for studieforbundenes virksomhet. I dette perspektivet vil også de politiske partienes studieforbund ut fra profil og kursportefølje naturlig plasseres under Kulturdepartementet.

Samlet sett dekker de ti studieforbundenes aktiviteter og opplæringsvirksomhet en rekke fagområder, alle med en tilknytning til politikkområdene under Kulturdepartementet, hvor de kan være et pedagogisk alternativ på frivillighetens og folkeopplysningens premisser. En overføring av tilskuddordningen for disse studieforbundene til Kulturdepartementet, vil bidra til å samle kulturlivets aktiviteter over Kulturdepartementets budsjett. Så godt som alle studieforbundene er etter lov og forskrift landsdekkende organisasjoner og vil kunne styrke Kulturdepartementets arbeid og virkemiddelapparat på hver sine områder. Ingen av disse studieforbundene innrapporterer kurs med deltakere som har avlagt offentlig eksamen. Disse studieforbundene foreslås overført til Kulturdepartementets budsjettområde.

3.2 Departementets forslag

Departementet foreslår at tilskuddsordningen for studieforbund deles mellom Kunnskapsdepartementet og Kulturdepartementet, men at den i sin helhet fortsatt forvaltes av Kompetanse Norge etter delegasjon fra begge departementer.

Departementet foreslår følgende modell for tilskuddsordningen til studieforbundene som per i dag er godkjent etter voksenopplæringsloven:

1. Studieforbundet Folkeuniversitetet, Studieforbundet AOF, Akademisk Studieforbund og Studieforbundet Næring og Samfunn vil tildeles tilskuddsmidler over Kunnskapsdepartementets budsjett.
2. Musikkens Studieforbund, Studieforbundet kultur og tradisjon, Idrettens studieforbund, Kristelig Studieforbund, Studieforbundet Funkis, Studieforbundet natur og miljø, Samisk studieforbund, Venstres Opplysnings- og Studieforbund, Senterpartiets studieforbund og Studieforbundet Solidaritet vil tildeles tilskuddsmidler over Kulturdepartementets budsjett.

Med denne delingen, forutsetter departementet at en medlemsorganisasjon ikke kan være medlem av eller motta tilskudd fra flere studieforbund, og at et studieforbund kun kan motta tilskudd fra enten Kunnskapsdepartementet eller Kulturdepartementet, etter voksenopplæringsloven. Dette er likevel ikke til hinder for at et studieforbund kan motta tilskudd etter andre tilskuddsordninger, som f.eks. Kompetansepluss. Dette blir nærmere presisert i forslag til endringer i § 6 første ledd, se nærmere omtale under.

Ved å dele tilskuddsordningen mellom Kunnskapsdepartementet og Kulturdepartementet vil man i større grad kunne nå kompetansepoltiske, integreringspolitiske, frivillighetspolitiske og kulturpolitiske mål. Delingen gjør at vi kan ivareta bredden og mangfoldet i studieforbundenes opplæringstilbud under Kulturdepartementet, samtidig som vi kan utvikle de studieforbundene som i størst grad kan bidra til kompetansebygging og integrering under Kunnskapsdepartementet. Samtidig vil samtlige studieforbund kunne bidra til integrering og inkludering i samfunnet på sine respektive fagområder.

4 Forslag til endringer i voksenopplæringsloven og forskrift

4.1 Lovens formål

4.1.1 Gjeldende rett

Voksenopplæringsloven § 1 synliggjør formålet med loven, og hvilke verdier loven vil fremme. Formålsbestemmelsen fremhever at loven skal fremme livslang læring. I begrepet livslang læring ligger et "fra vugge til grav"-perspektiv som erkjenner at læring skjer på alle stadier av livet, i ulike former og på ulike arenaer. Når loven bruker begrepet "opplæring" forstås organiserte kursaktiviteter.

4.1.2 Departementets vurdering og forslag

Departementet foreslår å tydeliggjøre målsettingene som er rettet mot kultur- og frivillighetspolitikken gjennom et nytt annet ledd i formålsparagrafen §1:

Loven skal ivareta opplæring og deltakelse i frivillige organisasjoner, bidra til å bevare et mangfoldig kulturliv, og ta vare på kulturarven gjennom læring.

Formålstillegget i lovforslaget er forankret i frivillighetspolitikken og kulturpolitikken. I Frivillighetsmeldingen og Kulturmeldingen er det definerte mål som korresponderer med studieforbundenes oppdrag og virke. Dette er mål om bred deltakelse og en sterk og uavhengig frivillig sektor samt mål om å fremme dannelse og kritisk refleksjon, og mål om å ta vare på og formilde kulturarv, jf. Punkt 4.1.

Departementet foreslår ingen formålsbestemmelser i forskriftene, da dette er overflødig når formålet står i loven.

Se lovforslaget § 1.

4.2 Virkeområde

4.2.1 Gjeldende rett

Voksenopplæringsloven § 2 angir virkeområdet for loven. Dette er en videreføring av virkeområdet til voksenopplæringsloven fra 1976 når det gjelder studieforbund og frittstående skoler. Bestemmelsen fastsetter at loven gjelder godkjenning for statstilskudd for godkjente studieforbund og godkjente nettskoler, og vilkår for slikt tilskudd. I tillegg viser bestemmelsen til at loven gjelder vilkår for statstilskudd for skoler som 30. juni 2010 er godkjent og i drift etter friskolelova kapittel 6 A, eller for skoler som blir godkjent etter loven kapittel 4 (diverse skoler).

4.2.2 Departementets vurdering og forslag

Departementet mener at det ikke er nødvendig å justere virkeområdet som en følge av at tilskuddsordningen deles mellom Kunnskapsdepartementet og Kulturdepartementet. Dette er kun en justering og får ingen betydning for virkeområdet ellers. Videre foreslås å oppheve reglene om nettskoler i kapittel 3 i loven, som følge av at tilskuddet til nettskoler ble avviklet fra og med 1. januar 2015.

Departementet foreslår at bestemmelsene i voksenopplæringsloven kapittel 4. Diverse skoler flyttes til lov om frittstående skolar (friskolelova). Dette gjør at andre ledd i bestemmelsen er overflødig og foreslås opphevet. Departementet vil understreke at dette kun er en teknisk flytting og at det ikke får noen følger for rettighetene eller pliktene til disse skolene, ei heller studentene ved skolene. Departementet viser til vurdering og begrunnelse nedenfor i punkt 6.

Dagens tredje ledd i loven blir nytt andre ledd.

Se lovforslaget § 2.

4.4 Overordnede mål for studieforbundenes kursaktivitet

4.4.1 Gjeldende rett

Voksenopplæringsloven § 4 fasetter enkelte overordnede mål for studieforbundenes kursaktivitet og som utfyller lovens generelle formålsbestemmelse i § 1. Bestemmelsene i § 4 angir en overordnet målstruktur som skal ligge til grunn for studieforbundenes kursaktivitet. Hensikten med en egen bestemmelse med overordnede mål er å bidra til en tydeliggjøring av studieforbundenes rolle og oppgaver i samfunnet, jf. Ot.prp. nr. 87 (2008-2009) om lov om voksenopplæring.

Studieforbundene er forskjellige og målene er overordnede, det innebærer bl.a. at det ikke kreves at hvert studieforbund fullt ut oppfyller samtlige mål. Dette kommer frem i

Ot.prp. nr. 87(2008-2009) punkt. 4.3.1.4, hvor det står at en ikke kan kreve at hvert enkelt studieforbund fullt ut oppfyller samtlige av de overordnede målene. Departementet begrunnet dette i at studieforbundene er forskjellige, og at det derfor ville være lite rimelig å kreve at alle fullt ut oppfyller alle de overordnede målene.

4.4.2 Departementets vurdering og forslag

Departementet foreslår noen endringer i bestemmelsen om de overordnede målene for studieforbundenes kursaktivitet. Endringen foreslås som følge av forslaget om deling av tilskuddsordningen mellom Kunnskapsdepartementet og Kulturdepartementet, jf. omtalen over.

Departementet foreslår at det kommer klart frem i § 4 at studieforbundene skal drive sin kursaktivitet på grunnlag av *ett* eller flere av de overordnede målene. Dette er ikke en endring i rettstilstanden kun en endring for å lette forståelsen av bestemmelsen. Vi foreslår derfor at § 4 skal lyde: "Studieforbundene skal drive sin kursaktivitet på grunnlag av minst *ett eller flere* av følgende overordnede mål".

Studieforbundene støtter opp under frivillige organisasjoner som en kilde til fellesskap, demokratiutøvelse og kompetanse. Det er et mål at denne kilden skal være tilgjengelig for alle, uansett alder, kjønn, etnisitet, funksjonsnivå eller interessefelt. Gjennom tilrettelegging for ulike/sårbare grupper og et variert kurstilbud, bidrar studieforbundene til å skape bred deltakelse i frivillige organisasjoner. Departementet foreslår derfor at det i § 4 settes inn en ny målformulering i en ny bokstav b) *Å senke terskelen for læring og deltakelse i frivillige organisasjoner*. Nåværende bokstav b tas ut da dette målet er dekket av formålet i lovens § 1. Det svarer på et av hovedmålene for den statlige frivillighetspolitikken og vil være et viktig mål for ordningen under Kulturdepartementet.

Departementet foreslår en endring i bokstav c) *Å bekjempe utenforskap og bidra til inkludering*. Dette er i tråd med begrepsbruk i Meld. St. 16 (2015–2016) *Fra utenforskap til ny sjanse — Samordnet innsats for voksnes læring*.

Videre foreslår departementet i §4 bokstav e) legges til formuleringen "*og bevare kulturarven gjennom læring*", som følge av delingen mellom Kunnskapsdepartementet og Kulturdepartementet. I Kulturmeldingen er et omtalt mål å ta vare på og formidle kulturarv, tillegget i bokstav e er foreslått for å knytte studieforbundenes rolle og arbeid til denne målsettingen.

Se lovforslaget § 4.

4.5 Godkjenning av studieforbund

4.5.1 Gjeldende rett

Voksenopplæringslovens § 5 oppstiller vilkår for godkjenning av studieforbund. Bestemmelsen gir ikke studieforbund som oppfyller vilkårene, rett til tilskudd, men angir de vilkår som må være oppfylt for at godkjenning for tilskudd skal kunne gis. Departementet vil understreke at for at godkjenning skal kunne gis må alle vilkårene i annet ledd bokstavene a) til f) være oppfylt. Ved vurderingen av om godkjenning skal gis vil departementet også legge vekt på om det er rom for det i budsjettet. Det er Stortinget som gjennom behandlingen av de årlige statsbudsjettene treffer beslutningen om det skal gis tilskudd og størrelsen på tilskuddsposten.

Annet ledd bokstav e) bestemmer at omfanget av studieforbundets kursvirksomhet må utgjøre et minimumsnivå. I forskrift om studieforbund og nettskoler § 3 første ledd er dette fastsatt til minst 40 000 timer, med unntak for samiske og politiske studieforbund, jf. forskriften. § 3 annet ledd og §§ 5 og 6.

I loven § 5 siste ledd gis det hjemmel for å fastsette egne regler i forskrift for samiske og politiske studieforbund.

Bakgrunnen for at det er en egen ordning for samiske studieforbund er at samene utgjør en minoritetsbefolkning og det ville være urimelig å stille de samme krav til organisering, utbredelse og omfang til samiske studieforbund som til de øvrige studieforbundene. Ordningen for samiske studieforbund gir den samiske befolkningen mulighet til å gi opplæring i samisk språk, samfunnsliv og kulturarv innenfor egne organisasjoner. Unntaket for samiske studieforbund var også i voksenopplæringsloven av 1976, og dette ble videreført i voksenopplæringsloven av 2009.

I forbindelse med endringer i loven i 2009, og på bakgrunn av innspill i høringen, ble det også vedtatt en egen ordning for politiske studieforbund. Begrunnelsen var at politiske studieforbund burde kunne få unntak fra aktivitetskravet fordi de både av praktiske og ideologiske årsaker ikke kan eller bør slås sammen med andre politiske studieforbund eller studieforbund med annen profil.

Etter forskrift om studieforbund og nettskoler § 6 er kravet til kursaktivitet satt til minst 2 000 timer i gjennomsnitt for de årene som er grunnlag for tilskudd for samiske og politiske studieforbund.

4.5.2 Departementets vurdering og forslag

Det foreslås ingen endringer i loven § 5. Bestemmelsen om godkjenning av studieforbund i § 5 oppstiller en rekke vilkår for å kunne få godkjenning. Delingen av tilskuddsordningen for studieforbund mellom Kunnskapsdepartementet og Kulturdepartementet er ikke ment å innebære endringer i kriteriene for å bli godkjent som studieforbund. Uavhengig av om det søkes godkjenning under Kunnskapsdepartementet eller Kulturdepartementet er det de samme kriteriene for godkjenning av studieforbundet som skal gjelde. Delingen innebærer imidlertid den praktiske endring at et studieforbund enten kan søke om godkjenning under Kunnskapsdepartementet eller Kulturdepartementet, avhengig av studieforbundets overordnede formål. Det vil etter dette være det enkelte departement som mottar søknaden som vil forestå behandlingen av søknaden. Ved eventuell søknad om godkjenning av et nytt studieforbund vil departementene blant annet legge vekt på om det er rom for godkjenning av et nytt studieforbund i statsbudsjettet.

Departementet gjør oppmerksom på at studieforbund som er godkjent etter voksenopplæringsloven av 2009, ikke skal søke om ny godkjenning som følge av at ordningen deles mellom Kunnskapsdepartementet og Kulturdepartementet. De studieforbundene som overføres til ordningen som skal forvaltes av Kulturdepartementet, vil få videreført sin nåværende godkjenning, jf. omtalen over i kap. 3.

4.6 Modell for statstilskudd til studieforbund

4.6.1 Gjeldende rett

Målet med tilskuddsordningen til studieforbundene er å medvirke til at studieforbundene og deres medlemsorganisasjoner kan tilby fleksibel og brukertilpasset opplæring for voksne. For at studieforbundene skal få tilskudd må de være godkjent etter lovens § 5.

I voksenopplæringsloven ble det i 2009 innført en ny tilskuddsmodell for studieforbundene. Tilskuddsmodellen tar hensyn til at studieforbundene også har inntekter fra andre kilder, som deltakeravgift, kontingenter, støtte fra øvrige departementer og direktorater midler fra kommuner, fylkeskommuner, sponsormidler, betaling for oppdragsvirksomhet mv.

Tilskuddet består av grunntilskudd, opplæringstilskudd og tilretteleggingstilskudd.

Grunntilskuddet skal dekke utgifter til pedagogisk utviklingsarbeid, universell tilrettelegging, medarbeiderutvikling mv.

Opplæringstilskuddet utgjør hoveddelen av det totale tilskuddet, og fastsettes på grunnlag av studieforbundets opplæringsaktivitet to år tilbake i tid.

Tilretteleggingstilskuddet er et tillegg til opplæringstilskuddet, og skal sette studieforbundene i stand til å motvirke hindringer for deltakelse i opplæringen. Tilretteleggingstilskuddet fastsettes på grunnlag av innrapportert opplæringsaktivitet med særskilt tilrettelegging i tidligere år.

Utfyllende bestemmelser om kriterier for tilskudd, beregningsregler, rapportering og kontroll er gitt i forskrift om studieforbund og nettskoler. I tillegg er det utarbeidet to rundskriv som omtaler hva departementet legger til grunn for hva tilskuddet kan benyttes til. Det er rundskriv [F-16-09](#), datert 18. desember 2009 med kommentarer til de enkelte bestemmelsene. I tillegg er det i rundskriv [F-16-10](#), datert 6. desember 2010 ytterligere kommentarer fra departementet om hva grunntilskudd, opplæringstilskudd og tilretteleggingstilskudd kan benyttes til. I dette rundskrivet presiserte departementet bl.a. at studieforbundene hadde en adgang til å benytte en mindre del av opplæringstilskuddet til administrasjon.

I voksenopplæringsloven § 6 tredje ledd, siste punktum er det en bestemmelse om overgangsordning. Dette ble innført som følge av endringen av tilskuddsordningen i 2009, og gjaldt organisasjoner som arbeidet for særlige målgrupper, og som mottok tilskudd etter § 24 i voksenopplæringsloven fra 1976. Overgangsordningen ga disse organisasjonene en viss tid og mulighet til å tilpasse seg den nye tilskuddsmodellen fra 2009.

I følge loven § 6 fjerde ledd kan departementet fastsette egne bestemmelser om tilskudd for samiske studieforbund. Dette er gjort i forskrift om studieforbund og nettskoler.

4.6.2 Departementets vurdering og forslag

Loven inneholder relativt detaljerte regler om innholdet i tilskuddet. Departementet viser til Justis- og beredskapsdepartementets veileder – lovteknikk og lovforberedelse punkt 2.2.3, hvor det står at tekniske detaljregler kan plasseres i forskrift, særlig hvis de i praksis bare retter seg til en avgrenset brukergruppe. Selve tilskuddsreglene retter seg mot studieforbundene og dette er en avgrenset brukergruppe. Departementet mener derfor at en omtale av tilskuddets tekniske detaljer med fordel kan tas ut av loven og heller reguleres i forskrift om studieforbund.

Departementet foreslår at det i loven § 6 andre ledd presiseres at departementet kan gi forskrift om tilskudd. Dette for å gjøre loven mer overordnet, mindre detaljert og mer moderne.

Ved en deling av ordningen, forutsetter departementet at en medlemsorganisasjon ikke kan være medlem av, eller motta tilskudd fra, flere studieforbund, og at et studieforbund

og dets medlemsorganisasjoner kun kan motta tilskudd fra enten Kunnskapsdepartementet eller Kulturdepartementet. Departementet foreslår derfor en presisering av dette i lovens § 6 første ledd.

Videre foreslår departementet at bestemmelsene om overgangsordningen i tredje ledd andre punktum oppheves. Departementet viser der til at dette var en overgangsordning for organisasjoner som arbeidet med særlige grupper og som mottok tilskudd etter voksenopplæringsloven av 1976 § 24. I forskrift om studieforbund og nettskoler § 16 er det bestemmelser om overgangsordning og denne gjaldt til 2012. Overgangsbestemmelsene er derfor ikke lenger aktuelle.

Departementet foreslår ingen endringer i bestemmelsen i § 6 femte ledd om at kommuner og fylkeskommuner kan gi tilskudd til studieforbund ut fra kommunale og fylkeskommunale planer.

Departementet foreslår at de detaljerte reglene om tilskuddet fastsettes i forskrift. Forslaget er strukturert og utformet på en litt annen måte enn i dagens forskrift. For å klargjøre bestemmelsene foreslår departementet at beregning av statstilskudd, grunntilskudd, opplæringstilskudd og tilretteleggingstilskudd reguleres i egne bestemmelser. Bestemmelsene viderefører i stor grad gjeldende rett og angir definisjonen av de ulike elementene i tilskuddet.

Departementet foreslår at *Grunntilskuddet* som i dag, skal gi et driftsgrunnlag for studieforbundene og dekke administrative kostnader. Tilskuddet er ikke ment å nødvendigvis dekke administrative kostnader fullt ut og studieforbundene plikter heller ikke å bruke hele grunntilskuddet til administrative kostnader.

Departementet foreslår å videreføre at *Opplæringstilskuddet* skal bidra til å redusere deltakernes opplæringskostnader slik at flest mulig kan delta. Departementet har med bekymring sett at enkelte studieforbund bruker mye av opplæringstilskuddet til administrasjon. Videre har vi sett at studieforbundene har hatt ulik fortolkning av regelverket, særlig når det gjelder hvor stor andel av det totale tilskuddet som tillates benyttet til drifts- og administrasjonskostnader. Dette er noe departementet ønsker å gjøre noe med. Departementet foreslår derfor en endring i forhold til hva som er dagens praktisering av regelverket, ved at det i forskriften presiseres at opplæringstilskuddet i sin helhet skal benyttes til kurs i studieforbundet eller medlemsorganisasjonen. Det vil si at opplæringstilskuddet ikke kan benyttes til administrasjonsutgifter. Dette er en skjerping av det som er lagt til grunn i Rundskriv F-16-10, som omtalt over. Vi vil i den anledning påpeke at grunntilskuddet er det eneste som er tenkt å kunne gå til administrasjon av ordningen hos studieforbundene. Når det gjelder det totale tilskuddet, er det departementet som er delegert myndigheten til å fastsette fordelingen. I dag regnes om lag 10 % av tilskuddet som grunntilskudd. Når det foreslås at opplæringstilskuddet ikke skal kunne dekke administrative kostnader, ser departementet at det vil være rimelig å vurdere om grunntilskuddet skal utgjøre en større prosentandel av det totale statstilskuddet til det enkelte studieforbund. Departementet vil derfor se nærmere på hvor stor andel av statstilskuddet som skal være henholdsvis grunntilskudd og opplæringstilskudd

Vi ber spesielt om høringsinstansenes syn på forslaget om at opplæringstilskudd ikke lenger kan benyttes til administrasjon, og eventuelt hvor stor andel grunntilskuddet bør være av det totale statstilskuddet for å kompensere for dette. I forbindelse med vurdering

av fordelingsnøkkel mellom grunntilskuddet og opplæringstilskuddet vil departementet involvere Voksenopplæringsforbundet og studieforbundene i arbeidet.

Departementet foreslår å videreføre at *Tilretteleggingstilskuddet* skal være et supplement til opplæringstilskuddet, og skal dekke kostnader for personer med funksjonsnedsettelse og andre deltakere med særskilte behov som trenger tilrettelegging som medfører høyere kurskostnader for studieforbundet. Merkostnader som er nødvendig for å tilrettelegge og fjerne hindringer for den enkelte deltaker må kunne dokumenteres, og kan ikke gis som et flatt timetilskudd. Det må videre foreliggesammenheng mellom behovet for tilrettelegging og merkostnaden. Formålet med tilskuddsordningen er å redusere den enkelte deltakers kostnader til opplæring. Tilretteleggingstilskuddet skal benyttes til å redusere kostnaden ved deltakelse på kurs for den enkelte, og bidra til å sikre personer med funksjonsnedsettelse og andre deltakere med særskilte behov muligheten til å delta på opplæringen på lik linje med andre. Tilretteleggingstilskuddet kan brukes til ledsager/assistent, ekstra lærer eller instruktør, døvetolk eller tolk for fremmedspråklige, tilrettelegging av materiell og utstyr, leie av tilrettelagt lokale, ekstra informasjon eller motivasjon, nødvendig forarbeid og oppfølging mv. Departementet ser at det er visse uklarheter omkring hvordan tilretteleggingstilskudd beregnes og hva det kan benyttes til. Blant annet har det vært uklart i hvilken utstrekning tilretteleggingstilskuddet kan dekke investeringer i infrastruktur, tilpasning av lokaler til krav om universell utforming mv. Departementet mener tilretteleggingstilskuddet er ment å skulle redusere kostandene for den enkelte person, og ikke skal kunne benyttes til investeringer i lokaler mv. Slike kostnader må eventuelt dekkes av grunntilskudd eller av studieforbundets øvrige inntekter. Det finnes også andre tilskuddsordninger som studieforbund eller medlemsorganisasjonene kan søke på som kan dekke kostnader til universell utforming. Departementet foreslår derfor at det i forskriften klart kommer frem at tilretteleggingstilskuddet ikke kan benyttes til investeringer i lokaler eller infrastruktur. Videre kan ikke tilretteleggingstilskuddet benyttes til å dekke administrative kostnader f.eks. i forbindelse med beregning av tilskuddet. Dette er ingen realitetsendring, kun en presisering av gjeldende regelverk.

Når en medlemsorganisasjon i et studieforbund melder seg inn i et annet studieforbund, oppstår spørsmålet om hvordan avholdte kurstimer fra den aktuelle medlemsorganisasjonen, og som danner grunnlag for fremtidige tilskudd, skal fordeles mellom det nye og det tidligere studieforbundet. Departementet foreslår at kurstimene fra kalenderåret tre år tilbake i tid innrapporteres fra det tidligere studieforbundet og kurstimer to år tilbake i tid innrapporteres fra det nye studieforbundet. Departementet ønsker med forslaget å sikre en viss grad av stabilitet og forutsigbarhet rundt størrelsen på statstilskuddet for studieforbundene. Dersom en medlemsorganisasjon melder seg ut av et studieforbund, og tar med seg alle de avholdte timene, kan det ha store konsekvenser for det studieforbundet som taper kurstimer som kan innrapporteres. Forslaget sikrer at det tidligere studieforbundet får en bedre økonomisk stabilitet, og det nye studieforbundet får statstilskudd som kan brukes til ny opplæring.

Departementet foreslår også at det kommer klart frem i forskriften at et studieforbund og dets medlemsorganisasjoner ikke kan få tilskudd til samme kurs fra begge tilskuddsordningene. Dette betyr bl.a. at et studieforbund og dets medlemsorganisasjoner som mottar tilskudd fra Kunnskapsdepartementet, ikke kan motta tilskudd fra Kulturdepartementet og omvendt.

Se lovforslaget § 6 og forslag til forskrift om studieforbund.

4.7 Gratis bruk av undervisningslokaler

4.7.1 Gjeldende rett

Studieforbundene har i dag en rett til gratis bruk av undervisningslokaler der driftsutgiftene er dekket av det offentlige, jf. voksenopplæringsloven § 7. Dette bygger på prinsippet om samordnet ressursbruk, og må sees i sammenheng med at det ikke er innarbeidet et eget lokalleietilskudd i tilskuddsordningen. Departementet viser til at prinsippet om vederlagsfri bruk av offentlige undervisningslokaler til voksenopplæring har vært gjeldende rett siden 1976.

Bestemmelsen innebærer at undervisningslokaler der driftsutgiftene dekkes av det offentlige skal kunne disponeres gratis ved avholdelse av kurs med tilskudd etter kapittel 2 i loven. Den vederlagsfrie bruken inkluderer lys, varme og renhold. Departementet understreker at retten til gratis bruk av undervisningslokaler begrenser seg til tidsrom hvor den aktuelle skole/undervisningsinstitusjon ikke selv bruker lokalene.

Departementet vil påpeke at retten gjelder alle undervisningslokaler der driftsutgiftene er dekket av det offentlige, dette gjelder hele sektoren fra grunnskole til og med høyskoler og universiteter. Dette er begrenset til de statlige høyskoler og universiteter.

Retten er begrenset til *undervisningslokaler* der driftsutgiftene er dekket av det offentlige, dette betyr at andre offentlige bygg, slik som f.eks. bibliotek og samfunnshus ikke omfattes av ordningen.

I forskriften § 10 er det mer detaljerte regler om gratis bruk av offentlige undervisningslokaler.

4.7.2 Departementets vurdering og forslag

Departementet foreslår ingen endringer i bestemmelsen i loven §7. Delingen av ordningen mellom Kunnskapsdepartementet og Kulturdepartementet får ingen innvirkning på den retten studieforbundene har i dag til gratis bruk av undervisningslokaler der driftsutgiftene dekkes av det offentlige. Det vil si at studieforbund som får sitt tilskudd fra Kulturdepartementet etter voksenopplæringsloven fortsatt vil ha rett til gratis bruk av undervisningslokaler der driftsutgiftene dekkes av det offentlige.

Departementet foreslår en presisering i forskriften om hva som menes med offentlige undervisningslokaler slik at det kommer klart frem at dette gjelder hele sektoren fra grunnskole til og med høyskoler og universiteter som er finansiert og driftet gjennom tilskudd fra det offentlige. Departementet vil understreke at dette ikke er en utvidelse av regelverket, kun en presisering av det som er gjeldende rett. Videre presiseres det i forskriften at retten til gratis lokaler ikke gjelder for spesialrom som krever tilstedeværelse av kvalifisert personell. Departementet vil understreke at retten til gratis bruk av undervisningslokaler først inntreffer når lokaleiers bruk til egen undervisningsvirksomhet er oppfylt.

Se forslag til endringer i forskrift til studieforbund.

4.8 Andre kriterier for tilskudd - krav til kursaktiviteten

4.8.1 Gjeldende rett

Etter voksenopplæringsloven § 6 tredje ledd kan departementet gi forskrift om kriterier for tilskudd.

I forskrift om studieforbund og nettskoler § 7 er det fastsatt kriterier for tilskudd I forskriften § 7 tredje ledd er det blant annet slått fast at fysiske kurssamlinger kan suppleres med samlinger arrangert gjennom elektronisk kommunikasjon. Når forskriften bruker formuleringen "suppleres" må det forstås slik at kurs alltid må ha et innslag av fysiske samlinger.

Det er også et krav om kurset må ha en varighet av minst åtte kurstimer. Videre at kurset må være godkjent av studieforbundet før kursstart. Det er kun studieforbundet eller en av dets medlemsorganisasjoner som kan være arrangør av kurset.

4.8.2 Departementets vurdering og forslag

I dagens regelverk er reglene om kurs og deltakere gitt i bestemmelsen om kriterier for statstilskudd til studieforbund i forskriften § 7. Departementet foreslår å gjøre strukturen på regelverket tydeligere, og foreslår å skille bestemmelsene om krav til kurs og krav til deltakere i egne bestemmelser i den nye forskriften. Dette for å gjøre bestemmelsen enklere å lese. I hovedsak videreføres reglene i den nye forskriften, men det foreslås noen endringer.

Departementet foreslår å endre kravet til antallet kurstimer et kurs må bestå av fra åtte til seks timer. Begrunnelsen for dette er at vi mener at dette gir en bedre mulighet for studieforbundene til å arrangere én-dagers kurs uten overnatting, noe som vil gjøre ordningen tilgjengelig for flere. En slik endring av kravet vil kunne ha positive konsekvenser for flere studieforbund, samtidig som det innebærer en oppmyking av regelverket som er tilpasset dagens situasjon og sektorens egne ønsker. Departementet antar at reduksjonen i antallet timer kan gjøre det enklere å tilby dagskurs til næringslivet, og dermed gjøre ordningen mer arbeidslivsrelevant. Vi ber spesielt om høringsinstansenes syn på å redusere kravet til antall kurstimer, og om kravet bør settes til seks eller fire timer.

Departementet foreslår at et kurs må ha minimum fem deltakere, inkludert kursleder, for å utløse tilskudd. En innføring av et minstekrav til antall deltakere kan øke muligheten for at tilskuddsordningen når flere, samtidig som det unngås en mulig utvikling med avholdelse av lange kurs med mange timer og få deltakere. En innføring av et minstekrav til antall deltakere støttes samtidig av en alminnelig fortolkning av kursbegrepet, samtidig som pedagogiske hensyn også tilsier at et kurs bør ha flere deltakere. De siste års rapportering viser et gjennomsnittlig antall på 11-12 deltakere per kurs, og samtlige studieforbund har et gjennomsnittlig antall på fem eller flere deltakere per kurs (tall hentet fra SSB). Et minimumsantall på fem deltakere vurderes derfor som rimelig uten at det går utover sosialt, pedagogisk eller geografisk mangfold, og heller ikke rammer sårbare grupper.

Departementet foreslår samtidig at det stilles krav til at kurs, med støtte fra KD, skal ha en kursleder. Dette begrunnes med at tilskuddsordningen tydelig bør rettes mot organiserte opplæringsløp ledet av en lærer eller instruktør. De fleste studieforbund har allerede egne krav om kursleder i dag. Eksisterende krav om en godkjent studieplan og utstedt kursbevis vil sammen med minstekrav til antall timer og deltakere, samt krav om kursleder, definere kurset som et organisert og målrettet opplæringsløp, samtidig som det viderefører fleksible rammer for studieforbundene og kursarrangørene. Slik strukturert opplæring vil styrke sjansen for læringsutbytte for den enkelte deltaker. Departementet har valgt å ikke stille krav til kompetanse hos kursleder, da dette vil gjøre ordningen

mindre fleksibel for frivillig sektor. Kursleder skal medregnes i kravet til antallet deltakere slik at totalen blir fem.

Det foreslås ikke at det skal være kursleder i kurs som arrangeres etter Kulturdepartementets forskrift om studieforbund. Mange av kursaktivitetene i studieforbund som ligger under Kulturdepartementet stiller mindre krav til aktiv undervisning eller kursledelse. Det kan derfor være gode grunner til å legge opp disse kursaktivitetene på andre måter enn i form av tradisjonell undervisning med kursleder. Det vil derfor være en forskjell mellom forskriftene på dette punktet. Kravet om at det skal være fem deltakere på kurset er det samme.

Departementet foreslår å begrense statlig støtte til opplæring som holdes i Norge, inkludert Svalbard. Dette innebærer en tydeligere prioritering av tilskuddsmidlene og sikrer at flest mulig kan delta på kurs. Det legges også vekt på at kurs som støttes gjennom ordningen skal innebære et reelt tilbud til alle innbyggere og ikke være avhengig av deltakernes økonomi eller andre regionbaserte variasjoner.

Videre har departementet foreslått en liten språklig presisering når det gjelder bruk av elektronisk kommunikasjon, ved at timene til bruk av elektronisk kommunikasjon ikke kan overstige omfanget at antall kurstimer i fysiske samlinger.

Det foreslås ingen andre endringer i bestemmelsen.

4.9 Andre kriterier for tilskudd – krav til kursdeltakere

4.9.1 Gjeldende rett

I forskrift om studieforbund og nettskoler § 7 sjettede ledder det et krav om at deltakeren skal ha fylt 14 år innen utgangen av det året opplæringen foregår og at deltakeren må ha deltatt i minst $\frac{3}{4}$ av kurstimene.

4.9.2 Departementets vurdering og forslag

Departementet foreslår at det for studieforbund som er godkjent og vil få tilskudd fra Kunnskapsdepartementet gjøres en endring i alderskravet fra 14 til 16 år. Opplæring i regi av studieforbund skal utgjøre et supplement til det formelle opplæringssystemet og skal fremme livslang læring, jf. voksenopplæringsloven § 1. Lovens formål om livslang læring tilsier at hovedmålgruppen er voksne i opplæring ved siden av det formelle opplæringssystemet, og tilskuddsordningen er således et viktig kompetansepolitisk tiltak rettet mot voksne. Loven retter seg mot voksne på ulike stadier i livet, som har behov for opplæring og kompetanseheving. Lovens formål, samt en stadfesting av studieforbundenes arbeid som et målrettet kompetansepolitisk virkemiddel tilsier at aldersgrensen for å utløse tilskudd ved deltakelse bør heves til 16 år. En heving av aldersgrensen til 16 år er imidlertid ikke til hinder for at yngre personer kan delta på kurs, men disse deltakerne utløser ikke statstilskudd og skal ikke telles med i beregningen av tilskuddsgrunnlaget. Dagens skolesystem gir elevene rett og plikt til 10-års grunnskoleopplæring, og alle som er under 16 år har dermed allerede et gratis offentlig opplæringstilbud. Forslaget er en tilpasning til dagens situasjon.

Samtidig erkjennes det at mange av kursene som vil få tilskudd fra Kulturdepartementet er tilrettelagt for personer ned til 14 år. Mange av disse kursene er å ansees som kulturtilbud, demokratiopplæring og organisasjonsopplæring i frivilligheten som ikke overlapper med den plikt- og rettighetsbaserte opplæringen i skolen. For studieforbund under Kulturdepartementet er det derfor foreslått å videreføre en aldersgrense på 14 for

at deltakerens kurstimer skal medregnes i tilskuddsgrunnlaget. Departementet finner det derfor rimelig at kurstimer også for disse skal telles med i timegrunnlaget for tilskudd. På kursene som vil falle inn under Kulturdepartementets del av ordningen vil det også være mange deltakere som er under 14 år, og som dermed ikke utløser statstilskudd etter voksenopplæringsloven.

4.10 Tilsyn

4.10.1 Gjeldende rett

Gjeldende § 11 i voksenopplæringsloven fastsetter at departementet fører tilsyn og kontroll med studieforbundene, og at departementet i den sammenheng skal ha tilgang til relevant dokumentasjon. Departementets tilsyn er knyttet til forvaltningen av statstilskuddet, som innebærer at tilsynet er en kontroll av om forutsetningene for statstilskuddet er oppfylt. Forutsetningene for statstilskuddet følger blant annet av lov, forskrift og de forutsetninger og krav som er lagt til grunn av Stortinget i forbindelse med behandlingen av de årlige statsbudsjettene, Departementet kan også stille krav i tilskuddsbrevet til det enkelte studieforbund.

4.10.2 Departementets vurdering og forslag

Departementet foreslår noe språklig justering av teksten i første ledd. Departementet foreslår videre å lovfeste at departementet har rett på dokumentasjon uten hinder av lovbestemt eller avtalt taushetsplikt. Hensikten med en slik presisering i loven er å sikre at departementet skal ha mulighet til å gjennomføre tilsyn på en tilfredsstillende måte ved å få tilgang til all relevant dokumentasjon. I tillegg foreslår departementet at departementet i loven gis tillatelse til å fastsette forskrift med nærmere bestemmelser om tilsyn og kontroll.

Videre mener departementet det i loven bør synliggjøres krav som gjelder dersom et studieforbund avvikes. Departementet ønsker å sikre forutsigbarhet ved å regulere avviking av studieforbund. Prosedyrer ved avviking av studieforbund har utformet seg gjennom praksis, og departementets forlag innebærer i utgangspunktet en kodifisering av gjeldende praksis. Departementet foreslår at det i voksenopplæringsloven § 11 fastsettes at ved avviking av et studieforbund, kan departementet kreve tilbakeført gjenstående midler som skriver seg fra statstilskuddet. Det foreslås også å gi hjemmel i loven til å fastsette nærmere regler om avviking av studieforbund i forskrift.

5 Nettskoler

5.1 Gjeldende rett

I voksenopplæringsloven av 2009 ble innretningen til tilskuddet til nettskoler endret fra å være et tilskudd basert på gjennomførte studietimer til å bli et tilskudd knyttet til utvikling av fjernundervisning som læringsarena. Departementet ønsket å bruke tilskuddsordningen til å stimulere til videre utvikling av fjernundervisning som pedagogisk metode. Videre var det vanskelig å finne objektive aktivitetsmål som kunne brukes som grunnlag for å fordele tilskuddet basert på omfanget av kursaktiviteten.

Tilskuddet til nettskoler ble avvirket fra og med 1. januar 2015. Begrunnelsen for dette var at nettstøttet læring bør være en del av utviklingsarbeidet ved alle høyskoler, universitet, fagskoler og andre utdanningsinstitusjoner. Videre at departementet ikke lenger fant det hensiktsmessig å gi særskilt støtte til slikt utviklingsarbeid ved kun utvalgte skoler.

Departementet la til grunn at utviklingsarbeidet ville bli finansiert innenfor de ordinære rammene ved alle institusjonene, jf. Prop. 1 S (2014-2015) for Kunnskapsdepartementet for budsjettåret 2015.

5.2 Departementets vurdering og forslag

Departementet foreslår å oppheve voksenopplæringsloven kapittel 3 om nettskoler. Departementet begrunner dette med at tilskuddet til nettskoler ble avviklet i 2015 og det er derfor ikke lenger nødvendig å ha egne bestemmelser om dette.

Forskrift om tildeling av utdanningsstøtte

I forskrift om tildeling av utdanningsstøtte § 4-1 første ledd bokstav l) siste punktum står det at nettskolen som tilbyr utdanningen må være godkjent etter voksenopplæringsloven § 13. Som følge av at kapittel 3 i voksenopplæringsloven foreslås opphevet, vil bestemmelsen i § 4-1 bokstav l) siste punktum i forskrift om tildeling av utdanningsstøtte også måtte oppheves. Nettskoler som allerede er godkjent, mister ikke sin godkjenning. Departementet ber om høringsinstansenes tilbakemelding på forslaget om å oppheve ordningen med godkjenning av nettskoler.

6 Diverse skoler med godkjenning etter voksenopplæringsloven kapittel 4.

6.1 Gjeldende rett

Som følge av endringer i den daværende privatskoleloven som skulle skje med virkning fra 1. juli 2010, ble det i voksenopplæringsloven av 2009 foreslått et nytt kapittel om diverse skoler. Kapittel 6A i lov av 4. juli 2003 nr. 84 om private skolar med rett til statstilskot (privatskoleloven) regulerte videregående skoler som ga yrkesrettet opplæring som ikke ble gitt ved videregående offentlige skoler. Mens enkelte av skolene tilbød yrkesrettet opplæring på videregående skoles nivå, var det også en del skoler godkjent etter reglene i kapittel 6A som reelt sett befant seg over videregående skoles nivå, det vil si på fagskolenivå. Dette var bakgrunnen for at departementet i Ot.prp. nr.37 (2006-2007) foreslo en opprydning i forholdet mellom privatskoleloven kap. 6A og fagskoleloven. I samsvar med departementets forslag vedtok Stortinget at kap. 6A i privatskoleloven skulle oppheves fra 1. juli 2010. Innen den dato måtte de skolene som var godkjent etter kap. 6A innrette seg etter vilkårene i enten fagskoleloven eller de ordinære vilkårene i privatskoleloven. Det var en forutsetning at skolene skulle få beholde de samme rammebetingelsene i de lover de kommer inn under, jf. flertallets merknad i Innst. O. nr. 88 (2006-2007). Det fulgte videre av flertallsinnstillingen at for de skolene som ikke var i stand til å innrette seg etter fagskoleloven eller privatskoleloven i løpet av overgangsperioden, ville departementet utrede nærmere hvilken lovmessig ramme som vil sikre disse skolene uendrede rammevilkår også etter at kap. 6A i privatskoleloven ble opphevet. Departementet foreslo derfor at de skolene som ikke hadde innrettet seg etter fagskoleloven eller daværende privatskoleloven innen 1. juli 2010, skulle reguleres i et eget kapittel 4 i voksenopplæringsloven.

6.2 Departementets vurdering og forslag

Forslaget om å reddykke voksenopplæringsloven innebærer at skoler som i dag er regulert etter lovens kapittel 4 må få en ny lovmessig forankring. Departementet foreslår at disse skolene reguleres i et eget kapittel i friskoleloven. Flere av bestemmelsene i friskoleloven gjelder for diverse skoler etter voksenopplæringsloven, jf. § 24.

Forvaltningen av tilskudd til kapittel 4-skolene og friskolene er i stor grad lik og skjer samlet i Utdanningsdirektoratet. Det er Utdanningsdirektoratet som fører tilsyn både med kapittel 4-skolene og med friskolene.

Departementet vil presisere at dette kun er en teknisk flytting, og at endret lovmessig forankring ikke får noen innvirkning på de rettigheter eller plikter disse skolene har i dag.

Disse skolene gir et verdifullt tilbud på sine områder. Departementet vil likevel understreke at opplæring ved skoler godkjent etter dette kapitlet ikke gir noen formell kompetanse etter opplæringslovens forstand.

Departementet foreslår derfor følgende inndeling i friskoleloven:

<i>Voksenopplæringsloven, kapittel 4. Diverse skoler</i>	<i>Ny plassering i friskoleloven, kapittel 6A. Skolar som gir yrkesretta opplæring som ikkje blir gitt ved vidaregåande offentlege skolar</i>
§ 17 Godkjenning av skoler	§ 6A-1 Godkjenning av skolar
§ 18 Krav til innhold og vurdering i opplæringen	§ 6A-2 Krav til innhald og vurdering i opplæringa
§ 19 Inntak av elever	§ 6A-3 Inntak av elevar
§ 20 Kompetansekrav til undervisningspersonalet	§ 6A-4 Kompetansekrav til undervisningspersonalet
§ 21 Lønns- og arbeidsvilkår	§ 6A-5 Lønns- og arbeidsvilkår
§ 22 Bortvisning	§ 6A-6 Bortvisning
§ 23 Offentlige tilskudd, skolepenger mv.	§ 6A-7 Offentlege tilskot, skolepengar m.m.
§ 24 Andre bestemmelser	§ 6A-8 Andre bestemmelser
§ 25 Tilsyn	§ 6A-9 Tilsyn
§ 26 Reaksjonsformer	§ 6A-10 Reaksjonsformer
§ 26a Karantene	§ 6A-11 Karantene

Departementet foreslår at kapitteloverskriften i § 6A, endres fra Diverse skoler til "skolar som gir yrkesretta opplæring som ikkje blir gitt ved vidaregåande offentlege skolar".

Det foreslås en endring i ny § 6A-1 godkjenning, ved at § 17 første ledd første punktum i voksenopplæringsloven oppheves. Dette er en overgangsordning fra voksenopplæringsloven av 2009 og er ikke lenger aktuell. § 17 Andre punktum i første ledd om at departementet kan gi forskrift om maksimalt elevtall per linje eller tilbud på skolen flyttes til andre ledd nytt andre punktum. Dette fører til § 17 andre ledd blir ny § 6A-1 første ledd.

Departementet gjør oppmerksom på at de enkelte lovbestemmelsene vil bli oversatt fra bokmål til nynorsk etter høringen, da friskoleloven er på nynorsk.

Forskrift om tildeling av utdanningsstøtte

I forskrift om tildeling av utdanningsstøtte § 4-1 første ledd bokstav i) vises det til at det gis støtte til utdanning ved private institusjoner som er godkjent etter voksenopplæringsloven § 17. Endret lovtilknytning innebærer at det blir gjort nødvendige tekniske endringer i forskrift om tildeling av utdanningsstøtte.

7 Økonomiske og administrative konsekvenser

De endringer i de juridiske og økonomiske rammevilkår som følger av lovforslaget når det gjelder studieforbund, nettskoler og diverse skoler kan gjennomføres innenfor eksisterende budsjettamme. Det kreves ingen tilleggsbevilgninger for å gjennomføre tiltakene/lovendringene. Innføring av endringer i 2021 avhenger av vedtak om bevilgning i Stortinget.

Tilskuddsmidlene deles mellom Kunnskapsdepartementet og Kulturdepartementet i budsjettproposisjonene for begge departementer for 2021 proporsjonalt med delingen. Der omtales også hvilke studieforbund som er godkjent under og mottar tilskuddsmidler fra hhv. Kunnskapsdepartementet og Kulturdepartementet. Endringene får ingen innvirkning på tilskuddsmidlene det enkelte studieforbund mottar etter dagens ordning. Ved eventuell søknad om godkjenning av nye studieforbund vil departementene bl.a. legge vekt på om det er rom for godkjenning av et nytt studieforbund i statsbudsjettet.

Forslaget om å presisere i regelverket at opplæringstilskudd kun skal gå til å redusere deltakernes opplæringskostnader og at det ikke skal være mulig å benytte deler av det tilskuddet til administrasjon av ordningen vil få økonomiske konsekvenser for enkelte av studieforbundene. Dette gjelder særlig de forbundene som har store administrative kostnader og som benytter deler av opplæringstilskuddet til administrasjon. Som nevnt over vil departementet se nærmere på fordelingen av grunntilskudd, opplæringstilskudd og tilretteleggingstilskudd. I dag regnes om lag 10 % av statstilskuddet som grunntilskudd. Departementet vil se nærmere på hvor stor andel av statstilskuddet som skal være henholdsvis grunntilskudd og opplæringstilskudd. I forbindelse med vurdering av fordelingsnøkkel mellom grunntilskuddet og opplæringstilskuddet vil departementet involvere Voksenopplæringsforbundet og studieforbundene i arbeidet.

8 Forslag til lovendringer, med merknader

I. Lov 19. juni 2009 nr. 95 om voksenopplæring (voksenopplæringsloven), endringer i kursiv:

§ 1. Formål

Formålet med denne loven er å fremme livslang læring ved å legge til rette for organisert ~~læringsaktivitet~~ *kursaktivitet* ved siden av det formelle utdanningssystemet. Loven skal bidra til motivasjon og tilgang til kunnskap og kompetanse for alle, og slik fremme den enkeltes utvikling og møte behovene i samfunns- og arbeidslivet.

Loven skal ivareta opplæring og deltakelse i frivillige organisasjoner, bidra til å bevare et mangfoldig kulturliv, og ta vare på kulturarven gjennom læring.

Merknader:

Første ledd innebærer kun en språklig justering av formålet ved at læringsaktivitet er endret til kursaktivitet. Opplæringen foregår i form av kurs med flere deltakere.

Andre ledd er nytt og utvider og tilpasser gjeldende formålsbestemmelse som følge av forslaget om deling av studieforbundsordningen. Bestemmelsen knytter lovens formål tettere opp mot overordnede politiske målsetninger på kultur- og frivillighetsfeltet.

§ 2. Virkeområde

Loven gjelder godkjenning for statstilskudd for godkjente studieforbund ~~og godkjente nettskoler~~, og vilkår for slikt tilskudd, ~~jf. kapittel 2 og kapittel 3 i loven.~~

~~Loven gjelder videre vilkår for statstilskudd for skoler som 30. juni 2010 er godkjent og i drift etter friskolelova kapittel 6 A, jf. kapittel 4 i loven her, og skoler som blir godkjent etter § 17 andre ledd i loven her.~~

Kongen gir forskrifter om lovens anvendelse på Svalbard og Jan Mayen, og kan fastsette særlige regler under hensyn til de stedlige forhold.

Merknader:

Virkeområdet i loven endres fordi loven etter forslaget skal gjelde for studieforbund, og ikke for nettskoler eller andre skoler som i gjeldende lov er definert som diverse skoler.

§ 3. Definisjoner

I denne loven menes med:

- a) Studieforbund: ideell og demokratisk organisasjon godkjent etter lovens § 5, som utfører oppgaver innenfor voksenopplæring, og som har flere medlemsorganisasjoner.
- b) Samisk studieforbund: studieforbund av og blant samer.
- c) *Politiske partiers studieforbund: Studieforbund der medlemsorganisasjonene er tilknyttet et politisk parti, og som har som formål å tilby organisert læring*
- d) Medlemsorganisasjon i studieforbund: organisasjon som utfører oppgaver innenfor voksenopplæring, og som er medlem av et studieforbund, jf. § 5 bokstav f.

- e) ~~Nettskole: ideell virksomhet godkjent etter lovens § 13 som har fjernundervisning som hovedformål.~~
- f) ~~Fjernundervisning: opplæring ved fjernkommunikasjon hvor lærer og deltager er adskilt i rom eller tid.~~

Merknader:

Første ledd bokstav c) definerer politiske studieforbund. Definisjonen er flyttet fra forskriften til loven, og ordlyden er forenklet. Endringen innebærer ingen realitetsendring. Som følge av forslaget blir nåværende første ledd bokstav c), flyttet til bokstav d). Nåværende bokstav d) og bokstav e) oppheves fordi kapitlet om nettskoler foreslås opphevet.

§ 4. Overordnede mål for studieforbundenes kursaktivitet

Studieforbundene skal drive sin *kursaktivitet* på grunnlag av *minst ett eller flere* av følgende overordnede mål:

- a) Å bidra til å vedlikeholde og styrke demokratiet og legge grunnlag for bærekraftig utvikling ved å engasjere og utvikle aktive medborgere.
- ~~b) Å gjøre det mulig for mennesker å påvirke egen livssituasjon.~~
- b) Å senke terskelen for læring og deltakelse i frivillige organisasjoner.
- c) Å bekjempe *utenforskap* og bidra til inkludering.
- d) Å bidra til motivasjon og tilgang til kunnskap og kompetanse for alle og slik møte behov i et samfunn og arbeidsliv i stadig endring.
- e) Å styrke kulturelt mangfold og *bevare kulturarven gjennom læring*.
- f) Å være en selvstendig arena for læring og et supplement til offentlige utdanningstilbud for voksne.

Merknader:

Første ledd presiserer at studieforbundene skal drive sin kursaktivitet på grunnlag av minst ett eller flere av de overordnede målene. Dette er ikke en realitetsendring, kun en språklig presisering.

Første ledd bokstav b) og *bokstav e)* endres for å knytte de overordnede målene i loven tettere opp mot de politiske målsetningene på kultur- og frivillighetsfeltet som følge av forslaget om deling av studieforbundsordningen. Nåværende bokstav b) tas ut da dette målet er dekket av formålet i lovens § 1.

Første ledd bokstav c) innebærer kun en språklig justering, og er ikke en realitetsendring.

§ 5. Godkjenning av studieforbund

Departementet kan etter søknad godkjenne et studieforbund for tilskudd etter loven.

I tillegg til å drive sin opplæringsvirksomhet i samsvar med § 4, må et studieforbund oppfylle følgende vilkår:

- a) Det må ha opplæring som hovedformål, og ellers ha et ideelt formål.
- b) Det må ha betegnelsen «studieforbund» i navnet.

- c) Det må ha en demokratisk oppbygning.
- d) Det må ha virksomhet over hele landet, herunder en regional organisasjonsmessig forankring.
- e) Studieforbundets kursvirksomhet må utgjøre et minimumsnivå. Departementet fastsetter minimumsnivået, samt regler for rapportering, i forskrift.
- f) Studieforbundet må ha et minimum antall medlemsorganisasjoner. Departementet fastsetter minimumstallet i forskrift.

Hva gjelder bestemmelsene i bokstavene d, e og f i annet ledd, fastsetter departementet i forskrift egne krav for samiske studieforbund. Hva gjelder bestemmelsen i bokstav e i annet ledd, fastsetter departementet i forskrift egne krav for politiske partiers studieforbund.

Merknader:

Departementet foreslår ingen endringer.

§ 6. Modell for statstilskudd til studieforbund

Studieforbund som er godkjent etter § 5 i loven, og deres medlemsorganisasjoner, kan kun motta statstilskudd etter denne loven fra departementet studieforbundet er godkjent av.

~~Statstilskuddet består av følgende komponenter:~~

- ~~a) Grunntilskudd.~~
- ~~b) Opplæringstilskudd.~~
- ~~c) Tilretteleggingstilskudd.~~

~~Departementet kan gi forskrift om tilskudd, rapportering og kontroll. Departementet kan i forskrift fastsette at andre organisasjoner enn godkjente studieforbund kan få statstilskudd i en overgangsperiode etter at denne loven trer i kraft.~~

Departementet fastsetter i forskrift egne bestemmelser om tilskudd for samiske studieforbund.

Kommuner og fylkeskommuner kan gi tilskudd til studieforbund ut fra kommunale og fylkeskommunale planer.

Merknader

Første ledd presiserer at studieforbundene og deres medlemsorganisasjoner kun kan motta statstilskudd fra ett departementet, og at statstilskuddet kan mottas fra det departementet studieforbundet er godkjent av.

Andre ledd oppheves da den nærmere reguleringen av statstilskuddet etter forslaget fastsettes i forskrift.

Nytt annet ledd viderefører gjeldende rett, men det foreslås en forenkling av ordlyden. Andre ledd andre punktum oppheves fordi overgangsperioden ikke lenger er gjeldende, og bestemmelsen har derfor ingen selvstendig betydning.

§ 7. Gratis bruk av undervisningslokaler

Undervisningslokaler der driftsutgiftene dekkes av det offentlige, skal etter søknad stilles vederlagsfritt til disposisjon for studieforbund og medlemsorganisasjoner ved avholdelse av kurs med tilskudd etter ~~kapittel 2~~ i loven. Departementet gir nærmere forskrifter.

Merknader:

Bestemmelsen fastsetter studieforbunds og medlemsorganisasjoners rett til gratis bruk av offentlige undervisningslokaler. Loven skal etter forslaget kun gjelde for studieforbund, og det foreslås derfor å ta ut "kapittel 2".

§ 8. Fellesorgan for studieforbund

Fellesorgan for studieforbund kan, etter søknad, få tilskudd til drift, samt til samordningsoppgaver overfor studieforbundene og oppgaver for departementet.

Merknader:

Departementet foreslår ingen endringer.

§ 9. Beskyttelse av betegnelsen studieforbund

Betegnelsen studieforbund kan bare benyttes som navn av organisasjoner som er godkjent som studieforbund etter loven, jf. § 5.

Merknader:

Departementet foreslår ingen endringer.

§ 10. Dokumentasjon på gjennomført opplæring

Deltakere på kurs med tilskudd etter ~~kapittel 2~~ i loven skal ha dokumentasjon på gjennomført opplæring. Departementet gir nærmere forskrifter.

Merknader:

Henvisningen til kapittel 2 er tatt bort som følge av at loven etter forslaget kun skal gjelde for studieforbund.

§ 11. Tilsyn, ~~og~~ kontroll og avvikling

Departementet fører tilsyn og kontroll med virksomhet som er godkjent og mottar tilskudd etter denne lov, og skal i den sammenheng ha tilgang til relevant dokumentasjon. *Departementets rett til dokumentasjon gjelder uten hinder av lovbestemt eller avtalt taushetsplikt. Departementet kan i forskrift fastsette bestemmelser om tilsyn, herunder om studieforbundenes plikt til å bistå under tilsynet, hvordan opplysninger skal gis, om krav til regnskap, dokumentasjon og revisjon.*

Ved avvikling av studieforbundet kan departementet kreve tilbakeført gjenstående midler som skriver seg fra statstilskuddet. Departementet kan i forskrift fastsette nærmere bestemmelser om avvikling av studieforbund.

Merknader:

Første ledd er kun er språklig justering. *Andre punktum* fastslår departementets rett på dokumentasjon uten hinder av lovbestemt eller avtalt taushetsplikt. *Tredje punktum* gir forskriftshjemmel for de nærmere kravene om tilsyn, krav til regnskap, dokumentasjon og revisjon.

Andre ledd presiserer departementets rett til å kreve tilbakeført gjenstående midler som skriver seg fra statstilskuddet ved avvikling av studieforbund. Forslaget innebærer en kodifisering av gjeldende praksis, og er derfor ingen realitetsendring. *Andre punktum* gir forskriftshjemmel for nærmere regler om avvikling.

§ 12. Reaksjonsformer

Dersom det blir oppdaget forhold i strid med loven, med forskrifter gitt i medhold av loven eller med forutsetningene for godkjenningen, kan departementet gi pålegg om å rette på forholdet.

Departementet kan holde tilbake statstilskuddet eller trekke tilbake godkjenningen dersom vilkår i loven, vilkår i forskrifter gitt i medhold av loven, eller forutsetningene for godkjenningen ikke blir oppfylt. Departementet kan også kreve tilbake for mye utbetalt tilskudd, og tilskuddsmidler som er brukt i strid med loven, forskrifter gitt i medhold av loven eller forutsetningene for godkjenningen.

Merknader:

Departementet foreslår ingen endringer.

§§ 13 til og med § 29 oppheves**II. Lov 4. juli 2003 om frittstående skolar (friskolelova) gjøres følgende endringer:**

Overskriften til kapittel 6A skal lyde.

Kapittel 6A. Skolar som gir yrkesretta opplæring som ikkje blir gitt ved vidaregåande offentlege skolar

§ 6A-1 Godkjenning av skolar (voksenopplæringslovens § 17)

Departementet kan på grunnlag av søknad etter en samlet vurdering godkjenne driftsendringer og nye skoler etter dette kapitlet. Departementet kan gi forskrift om fastsettelse av maksimalt elevtall per linje eller tilbud på disse skolene. Godkjenningen faller bort dersom ikke skolen starter opp sin virksomhet i løpet av tre skoleår etter at godkjenningen er gitt. Det samme gjelder dersom driften etter loven blir nedlagt.

Departementet kan i forskrift fastsette frister i forbindelse med søknad om godkjenning av driftsendringer og nye skoler.

Departementet kan gi forskrift om kjøp av opplæringstjenester.

§ 6A-2 Krav til innhald og vurdering i opplæringa (voksenopplæringslovens § 18)

Skolen skal drive etter læreplaner godkjent av departementet. Det må gå frem av planene hvilke vurderingsformer og dokumentasjon skolen skal benytte. Skolen skal ha

læreplaner som er på nivå over grunnskoleopplæring. Skolen definerer selv sitt eget faglige og/eller verdimeslige grunnlag. Opplæringen skal være på norsk eller samisk. Dersom særlige grunner tilsier det kan en skole, helt eller delvis, få godkjent annet undervisningsspråk enn norsk og samisk.

Departementet kan gi forskrift om vurdering av elever, klage på vurdering, eksamen og dokumentasjon.

Departementet kan gi forskrift om et nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk.

§ 6A-3 Inntak av elever (voksenopplæringslovens § 19)

Skolene skal ha hele landet som inntaksområde.

Skolene skal ha et inntaksreglement som viser prioriteringen av søkere, dersom søkningen til skolen er større enn skolens kapasitet. Skolen kan i inntaksreglementet sette vilkår for inntak til skolen. Regler for prioritering av søkere og vilkår for inntak må være begrunnet ut fra saklige hensyn. Skolen avgjør i samsvar med reglementet hvilke av søkerne som skal tas inn.

Ved avgjørelse etter disse reglene gjelder forvaltningsloven. Avgjørelse om inntak er enkeltvedtak, jf. forvaltningsloven § 2. Departementet er klageinstans.

Departementet kan gi forskrift om begrensninger for inntak av søkere uten fast tilhørighet til Norge.

§ 6A-4 Kompetansekrav til undervisningspersonalet (voksenopplæringslovens § 20)

Styret fastsetter krav til kompetanse, med mindre departementet i det enkelte tilfellet fastsetter noe annet.

Dersom det ikke er søkere som fyller kompetansekravene etter første ledd, kan andre ansettes midlertidig. Med mindre det er avtalt en kortere ansettelsesperiode, skal ansettelsen vare til og med 31. juli.

§ 6A-5 Lønns- og arbeidsvilkår (voksenopplæringslovens § 21)

Styret fastsetter de ansattes lønns- og arbeidsvilkår.

§ 6A-6 Bortvisning (voksenopplæringslovens § 22)

Skolen kan i ordensreglementet fastsette at elever som alvorlig eller flere ganger bryter reglementet, kan bortvises fra undervisningen. Elever kan bortvises i inntil fem dager. Daglig leder ved skolen vedtar bortvising etter å ha rådført seg med elevens lærere.

Når en elev over tid har vist en opptreden som i alvorlig grad går ut over orden og arbeidsro på skolen, eller når en elev alvorlig forsømmer sine plikter, kan eleven etter vedtak av styret bortvises fra resten av det kurset eleven er tatt inn på.

Før det blir gjort vedtak om bortvising, skal skolen vurdere andre hjelpe- eller refsingstiltak.

Forvaltningsloven gjelder ved vedtak etter denne paragraf. Avgjørelse om bortvisning er enkeltvedtak, jf. forvaltningsloven § 2. Departementet er klageinstans.

§ 6A-7 Offentlege tilskot, skolepengar m.m. (voksenopplæringslovens § 23)

Alt offentlig tilskudd og skolepenger for elevene skal komme elevene til gode. Dette innebærer blant annet at skolen ikke kan

- a) gi utbytte eller på annen måte overføre overskudd til eierne eller deres nærstående, verken når skolen er i drift eller når driften blir nedlagt
- b) pådra seg kostnader i form av leieutgifter for eiendom eller lokale som tilhører skolens eiere eller deres nærstående, eller på annen måte pådra seg kostnader som kan innebære at alle offentlige tilskudd eller eiendeler fra elevene ikke kommer elevene til gode.

Departementet kan gi nærmere forskrift om forbud mot utbytte eller annen overføring som nevnt i første ledd.

Skolene får statstilskudd til godkjent opplæring. Skolene får dekket 75 prosent av de driftsutgiftene som kommer inn under tilskuddsgrunnlaget ved statstilskudd. Tilskuddet blir regnet ut fra en normalsats. Forutsetningen er at elevene får undervisning som minst tilsvarer et halvt skoleår. Departementet kan gi forskrift om dokumentasjon for og om rapportering av elevtall. Departementet kan gi forskrift om hvordan skolene skal dokumentere at kravene i første ledd er oppfylt og om skolenes plikt til å godtgjøre at innkjøp og leie er gjort på grunnlag av vilkår i markedet.

Skolene kan kreve inn skolepenger. Styret fastsetter størrelsen på skolepengene. Skolepengene kan utgjøre inntil 25 prosent av tilskuddsgrunnlaget, med et beløp fastsatt av departementet i tillegg for dekning av utgifter til husleie eller kapitalkostnader. Departementet kan i særlige tilfeller gjøre tidsavgrenset unntak fra kravet.

Skolene kan pålegge elevene å holde seg med undervisningsmateriell og utstyr til eget bruk som opplæringen normalt gjør det nødvendig å ha, og de kan kreve betaling fra elevene for utgifter til å kopiere slikt materiell. Skolene kan ikke kreve noen form for betaling for opplæringen fra elever utover det som følger av denne bestemmelsen eller forskrift gitt i medhold av denne bestemmelsen. Departementet gir nærmere forskrift om adgangen til å ta betaling for opplæringen.

§ 6A-8 Andre bestemmelser (voksenopplæringslovens § 24)

Følgende bestemmelser i denne loven gjelder så langt de passer for skoler etter kapittel 6A:

- § 2-2 om krav til virksomheten til skolen, med unntak av tredje ledd. Dersom en skole etter kapittel 4 har færre enn 10 elever tre skoleår i sammenheng, faller godkjenningen bort
- § 2-4 om krav til skoleanlegg og skolemiljø
- § 3-3 tredje ledd om skolegangen
- § 3-4 om tilpasset opplæring og organisering av elevene i grupper, med unntak av tredje ledd
- § 3-9 om ordensreglement og lignende
- § 3-15 om forbud mot bruk av klesplagg som helt eller delvis dekker ansiktet
- § 4-1 om ledelse
- § 5-1 om styret, med unntak av bokstavene a og c
- § 5-2 om styrets oppgaver, med unntak av bokstavene a og e
- § 5-3 om elevråd, med unntak av første ledd første og annet punktum
- § 7-1 om budsjett, regnskap og rapportering
- § 7-3 om taushetsplikt.

§ 6A-9 Tilsyn (voksenopplæringslovens § 25)

Departementet fører tilsyn med skoler som driver sin virksomhet etter dette kapitlet og skal i den sammenheng ha tilgang til skoleanlegg og dokumentasjon. Dersom departementet i forbindelse med gjennomføring av tilsyn har behov for dokumentasjon fra eieren av skolen eller nærstående av eieren, skal departementet også ha tilgang til slik dokumentasjon. Departementets rett til dokumentasjon gjelder uten hinder av taushetsplikt.

Ved opphør av skoledriften kan departementet i alle tilfeller kreve tilbakeført gjenstående midler som skriver seg fra det offentlige tilskuddet.

Departementet kan gi forskrift som pålegger de ansvarlige for opplæringsvirksomheten og de som får opplæring, å gi opplysninger og delta i evalueringer og rapportere om forhold som er av betydning for evaluering av opplæringsvirksomheten.

§ 6A-10 Reaksjonsformer (voksenopplæringslovens § 26)

Dersom det blir oppdaget forhold i strid med dette kapitlet, med forskrifter gitt i medhold av dette kapitlet eller med forutsetningene for godkjenningen, kan departementet gi pålegg om å rette på forholdet.

Departementet kan holde tilbake statstilskuddet eller trekke tilbake godkjenningen dersom vilkår i dette kapitlet, vilkår i forskrifter gitt i medhold av dette kapitlet eller forutsetningene for godkjenningen ikke blir oppfylt. Departementet kan også kreve tilbake for mye utbetalt tilskudd, og tilskuddsmidler som er brukt i strid med dette kapitlet, forskrifter gitt i medhold av loven eller forutsetningene for godkjenningen.

Første og annet ledd gjelder også dersom det er oppdaget forhold i strid med andre lover og forskrifter, og forholdet svekker tilliten til skolen.

§ 6A-11 Karantene (voksenopplæringslovens § 26a)

Dersom det ved en skole blir oppdaget særlig alvorlige forhold i strid med denne loven, i strid med forskrifter gitt med hjemmel i loven, eller i strid med vilkår i vedtaket om godkjenning, og bruddene klart svekker tilliten til at skolen eller den ansvarlige personen er egnet til å drive skole i samsvar med regelverket, kan departementet pålegge karantene rettet mot skolen eller personen.

Karantene kan bare pålegges personer som har opptrådt forsettlig eller uaktsomt. Karantene kan bare pålegges personer i sentrale stillinger ved skolen. Med sentrale stillinger er ment medlem og varamedlem i styret, eier, rektor, skoleleder, daglig leder og andre ledende posisjoner ved skolen.

At en skole er pålagt karantene, innebærer at den juridiske enheten som skolen er registrert som, ikke kan søke ny godkjenning eller driftsendringer i karanteneprosjektet. Personer som er pålagt karantene, kan i karanteneprosjektet ikke tiltre sentrale stillinger ved godkjente skoler eller skoler som søker godkjenning.

Karantene gjelder som hovedregel i to år fra vedtaket blir truffet. Dersom det foreligger særlige forhold, kan det bli pålagt karantene for kortere eller lengre tidsrom, men ikke lenger enn fire år.

9 Forslag til forskrifter til voksenopplæringsloven med merknader

9.1 Forslag til forskrift om studieforbund godkjent av Kunnskapsdepartementet

§ 1. Virkeområde

Forskriften skal gjelde for studieforbund godkjent av Kunnskapsdepartementet.

Merknader:

Bestemmelsen fastsetter at forskriften gjelder for studieforbund som er godkjent av Kunnskapsdepartementet. Departementet gjør oppmerksom på at delingen av ordningen mellom Kunnskapsdepartementet og Kulturdepartementet ikke utøser krav om ny godkjenning av studieforbundene som er godkjent etter voksenopplæringsloven av 2009. Studieforbund som er godkjent etter den loven beholder sin godkjenning.

For ordens skyld vil departementet bemerke at når forskriften tillegger "departementet" en oppgave eller myndighet, skal dette forstås som departementet selv eller det organ departementet delegerer dette til. Departementet har delegert oppgavene til Kompetanse Norge.

§ 2. Definisjoner

I forskriften forstås med:

- a) Kurs: Organisert opplæring i samsvar med en studieplan som på forhånd er godkjent av studieforbundet.
- b) Kurstimer: 60 minutter med organisert læring. Pauser på inntil 15 minutter per time kan inngå.
- c) Studieplan: Plan som redegjør for kursets innhold, læringsmål, målgrupper, bruk av læringsressurser, kursleder, metoder og varighet.

Merknader:

Bestemmelsen definerer sentrale begreper i forskriften og er i all hovedsak en videreføring av gjeldende forskrift. Til bokstav b) vil departementet presisere at pauser kan aksepteres, men ikke omregning til 45-minutters enheter. For eksempel kan en kursøkt som går over tre timer, innrapporteres som tre kurstimer selv om det er innlagt pauser à inntil 15 minutter per time. Tre timer sammenhengende undervisning kan derimot ikke omregnes til fire 45-minutters enheter. Til bokstav c) bemerkes det at kursleder skal fremgå av studieplanen. Dette er en videreføring av gjeldende praksis, men inngikk ikke i tilsvarende bestemmelse i gjeldende forskrift. Forøvrig vises det til merknader til foreslått § 9.

§ 3. Statstilskudd

Statstilskuddet består av:

- grunntilskudd
- opplæringstilskudd
- tilretteleggingstilskudd

Studieforbundene har ansvar for å fordele statstilskuddet til organisasjonsledd og medlemsorganisasjoner som arrangerer kurs.

Statstilskuddet fastsettes på grunnlag av et gjennomsnitt av avholdte kurstimer i kalenderåret to og tre år tilbake i tid.

I det tilfelle en medlemsorganisasjoner melder seg inn i et annet studieforbund fører dette til at det nye og det tidligere studieforbundet deler medlemsorganisasjonens kurstimer for rapporteringsårene seg imellom. Kurstimene fra kalenderåret tre år tilbake i tid innrapporteres fra det tidligere studieforbundet, og kurstimene fra kalenderåret to år tilbake i tid innrapporteres fra det nye studieforbundet.

Det gis ikke tilskudd etter denne forskrift hvis opplæringen dekkes gjennom andre tilskuddsordninger.

Merknader:

Bestemmelsen er en videreføring av gjeldende rett og angir hva statstilskuddet består av, de enkelte delene er nærmere definert i de etterfølgende bestemmelsene. Dette er en endring sammenlignet med forskrift om studieforbund og nettskoler. Endringen er i hovedsak ment for å gjøre bestemmelsene om tilskuddet enklere å lese for brukerne av forskriften.

Første ledd angir delene i statstilskuddet.

Andre ledd er en videreføring av ansvaret studieforbundene har til å fordele midlene på medlemsorganisasjoner eller lokallag, jf. gjeldende forskrift § 7 syvende ledd.

Tredje ledd er en videreføring om hvordan tilskuddet fastsettes, men en forenkling av gjeldende bestemmelse § 8 femte ledd. I realiteten vil det være de to siste årene som det foreligger statistikk for per 1. januar i tilskuddsåret. Det vil si at for f.eks. tilskuddsåret 2019 så vil det være årene 2016 og 2017 som legges til grunn.

Fjerde ledd er en ny bestemmelse som regulerer når medlemsorganisasjoner melder seg inn i et annet studieforbund. I slike tilfeller skal avholdte kurstimer fra medlemsorganisasjonen deles mellom det nye og det tidligere studieforbundet. Forslaget går ut på at kurstimene fra kalenderåret tre år tilbake i tid innrapporteres fra det tidligere studieforbundet og kurstimer to år tilbake i tid innrapporteres fra det nye studieforbundet. Departementet ønsker med forslaget å sikre en viss grad av stabilitet og forutsigbarhet rundt størrelsen på statstilskuddet for studieforbundene. Dersom en medlemsorganisasjon melder seg ut av et studieforbund, og tar med seg alle de avholdte timene, kan det ha store konsekvenser for det studieforbundet som taper kurstimer som kan innrapporteres. Forslaget sikrer at det tidligere studieforbundet får en bedre økonomisk stabilitet, og det nye studieforbundet får statstilskudd som kan brukes til ny opplæring. Bakgrunnen for forslaget er også at de avholdte timene som det mottas statstilskudd for er avholdt i det studieforbundet som medlemsorganisasjonen tidligere var medlem hos.

Femte ledd slår fast at et studieforbund ikke kan få tilskudd til samme kurs fra flere tilskuddsordninger. Dette betyr bl.a. at studieforbund som mottar tilskudd fra Kunnskapsdepartementet ikke kan motta tilskudd fra Kulturdepartementet og omvendt.

§ 4. Grunntilskudd

Grunntilskuddet kan benyttes til drifts- og administrasjonskostnader, og gis til alle studieforbund som oppfyller vilkårene for å få tilskudd etter denne forskrift. Slike kostnader kan omfatte drift, pedagogisk utviklingsarbeid, kvalitetssikring, rapportering og støtte til kursarrangør.

Departementet fastsetter grunntilskuddet til det enkelte studieforbund etter studieforbundets aktivitetsnivå. Grunntilskuddet fastsettes i fire stigende nivåer basert på gjennomsnittlig antall timer for de årene som er grunnlag for tilskudd:

- a) der kursaktiviteten utgjør mellom 40 000 timer og 100 000 timer,
- b) der kursaktiviteten utgjør mellom 100 000 og 150 000 timer,
- c) der kursaktiviteten utgjør mellom 150 000 timer og 200 000 timer, og
- d) der kursaktiviteten utgjør over 200 000 timer.

Merknader:

Bestemmelsen er i hovedsak en videreføring av reglene om grunntilskudd som er i gjeldende forskrift §§ 7 syvende ledd og 8 andre ledd. Departementet foreslår en justering av ordlyden for å gjøre den enklere å forstå.

Grunntilskuddet skal gi et driftsgrunnlag for studieforbundene og dekke administrative kostnader. Det bemerkes at det statlige tilskuddet ikke er ment å dekke administrative kostnader fullt ut. Forskriften skal ikke forstås slik at studieforbundene plikter å bruke hele grunntilskuddet til formålet.

Departementet foreslår at grunntilskuddet fastsettes i fire nivåer. Forslaget innebærer i realiteten to nivåer mer enn i dag, ettersom dagens laveste nivå fjernes som følge av at de politiske og samiske studieforbundene overføres til Kulturdepartementet. Det er ønskelig at det i størst mulig grad er et sammenfall mellom aktivitet og tilskudd, likevel slik at studieforbundene er sikret et forutsigbart driftsgrunnlag.

I bestemmelsen vises det til kursaktivitet, og dette er kun en språklig justering og følger av den justeringen som er foreslått i formålet til voksenopplæringsloven. Opplæringen foregår i form av kurs med flere deltakere.

§ 5. Opplæringstilskudd

Opplæringstilskudd skal bidra til å redusere deltakernes opplæringskostnader og fastsettes på grunnlag av antall gjennomførte timer.

Opplæringstilskuddet fordeles mellom studieforbundene på grunnlag av antall kurstimer innrapportert innen fastsatt frist og skal i sin helhet benyttes til kurs i studieforbundet eller medlemsorganisasjonene.

Merknader:

Opplæringstilskuddet skal kun bidra til å redusere deltakernes opplæringskostnader slik at flest mulig kan delta. Det slås fast i andre ledd at opplæringstilskuddet ikke kan benyttes til dekning av administrative kostnader. Dette er en endring i forhold til dagens regelverk hvor det i rundskriv F-16-10, var gitt åpning for at en mindre del av opplæringstilskuddet kunne benyttes til administrasjon.

§ 6. Tilretteleggingstilskudd

Tilretteleggingstilskuddet skal kompensere for tilleggskostnader studieforbund har i forbindelse med tilrettelagt opplæring for deltakere med særskilte behov. Tilskuddet kommer i tillegg til opplæringstilskuddet.

Det er en forutsetning at kurset og de aktuelle deltakerne oppfyller kravene i §§ 9 og 10. Tilleggskostnadene for tilrettelagt opplæring skal dokumenteres og skal på forespørsel legges frem for departementet. Tilskuddet kan ikke benyttes til oppfyllelse av plikten til universell utforming.

Tilretteleggingstilskudd fastsettes på grunnlag av antall dokumenterte kurstimer gjennomført med deltakere med særskilt behov.

Merknader:

Departementet foreslår noen presiseringer når det gjelder tilretteleggingstilskudd. Tilretteleggingstilskuddet skal være et supplement til opplæringstilskuddet, og gis for personer med funksjonsnedsettelse og andre deltakere med særskilte behov som trenger tilrettelegging som medfører høyere kurskostnader for studieforbundet. Det skal benyttes til å redusere kostnaden ved deltakelse på kurs, og bidra til å sikre personer med funksjonsnedsettelse og andre deltakere med særskilte behov muligheten til å delta på opplæringen på lik linje med andre. Tilretteleggingstilskuddet kan ikke gis som et flatt timetilskudd. Det må foreligge årsakssammenheng mellom behovet for tilrettelegging og merkostnaden.

I andre ledd slås det fast at merkostnader som er nødvendig for å tilrettelegge kursaktiviteten for den enkelte deltaker må kunne dokumenteres. I andre ledd andre punktum slås det fast at tilskuddet ikke kan benyttes til oppfyllelse av plikten til universell utforming.

Tilskuddet kan ikke benyttes til å dekke administrative kostnader f.eks. i forbindelse med beregning av tilskuddet.

§ 7. Krav til minste aktivitetsnivå

Kursaktiviteten i et studieforbund må utgjøre minst 40 000 timer i gjennomsnitt for de årene som danner grunnlag for tilskudd, jf. § 3 tredje ledd.

Departementet kan i særlige tilfeller gi midlertidig dispensasjon fra kravet til minste aktivitetsnivå.

Merknader:

Bestemmelsen er en videreføring av gjeldende forskrift § 3 og fastsetter at kursaktiviteten i et studieforbund må utgjøre minst 40 000 timer i gjennomsnitt for de årene som er grunnlag for tilskudd, jf. § 3 tredje ledd. Det følger av den bestemmelsen at det er kalenderåret to og tre år tilbake i tid. I bestemmelsen vises det til kursaktivitet og dette er kun en språklig justering og følger av den justeringen som er foreslått i formålet til voksenopplæringsloven. I andre ledd gis departementet en mulighet til å kunne gi midlertidig dispensasjon fra kravet til minste aktivitetsnivå på 40 000 timer i særlige tilfeller.

§ 8. Krav til minimum antall medlemsorganisasjoner i studieforbund

Et studieforbund må ha minimum to medlemsorganisasjoner.

Merknader:

Bestemmelsen viderefører kravet om at et studieforbund skal ha minst to medlemsorganisasjoner. Det er ønskelig med sterke studieforbund som på en god måte kan ivareta medlemsorganisasjonenes interesser og samtidig være en viktig bidragsyter i kompetansepolitikken.

§ 9. Krav til kurs

Følgende forutsetninger skal oppfylles for at et kurs kan telle med i tilskuddsgrunnlaget:

- a) Kurset skal bestå av minst seks kurstimer.
- b) Kurset skal ha minst fem deltakere.
- c) Kurset skal ha kursleder.
- d) Studieplan for kurset skal være godkjent av studieforbundet før kursstart.
- e) Studieforbundet eller en medlemsorganisasjon i studieforbundet skal være arrangør av kurset.
- f) Kurset skal være offentlig kunngjort og åpent for alle; dette er ikke til hinder for at et kurs primært retter seg mot bestemte målgrupper.
- g) Opplæringen skal finne sted i Norge.

Samlinger arrangert ved bruk av elektronisk kommunikasjon kan benyttes som et supplement til fysiske samlinger. Disse kan ikke overstige omfanget av antall kurstimer i fysiske samlinger, og alle deltakere og kursleder skal delta samtidig. Studieplanen skal vise hvilken undervisningsform som benyttes.

Merknader:

Denne bestemmelsen viderefører deler av § 7 tredje og femte ledd. Første ledd bokstav d), e) og f) er en videreføring av gjeldende forskrift.

I første ledd bokstav a) er det et krav om at et kurs må ha minst seks kurstimers varighet. Dette er en endring fra gjeldende forskrift som har krav til åtte kurstimer. Departementet antar at reduksjonen i antallet timer kan gjøre det enklere å tilby dagskurs uten overnatting, som kan gjøre at det blir lettere å gjennomføre en-dagskurs.

I første ledd bokstav b) er det et krav om at et kurs må ha minimum fem deltakere, inkludert kursleder, for å utløse tilskudd. Dette vil øke muligheten for at tilskuddsordningen når flere, samtidig som man unngår en mulig utvikling hvor det innrapporteres lange kurs med mange timer og få deltakere. En innføring av et minstekrav til antall deltakere støttes samtidig av en alminnelig fortolkning av kursbegrepet, samtidig som pedagogiske hensyn også tilsier at et kurs bør ha flere deltakere. De siste års rapportering viser et gjennomsnittlig antall på 11-12 deltakere per kurs, og samtlige studieforbund har et gjennomsnittlig antall på fem deltakere eller flere per kurs (tall hentet fra SSB). Et minimumsantall på fem deltakere vurderes derfor rimelig uten at det går utover sosialt, pedagogisk eller geografisk mangfold, og at det heller ikke rammer sårbare grupper.

I første ledd bokstav c) er det et krav til at kurs skal ha en kursleder. Dette begrunnes med at tilskuddsordningen tydelig bør rettes mot organiserte opplæringsløp ledet av en

lærer eller instruktør. Eksisterende krav om en godkjent studieplan og utstedt kursbevis vil sammen med minstekrav til antall timer og deltakere, samt krav om kursleder, definere kurset som et organisert og målrettet opplæringsløp. Slik strukturert opplæring vil styrke sjansen for læringsutbytte for den enkelte deltaker. Krav om kursleder vil måtte inngå for at ordningen skal bli et godt og målrettet kompetansepolitisk virkemiddel. Departementet har valgt å ikke stille krav til kompetanse hos kursleder, da dette vil gjøre ordningen mindre fleksibel for frivillig sektor. Kursleder kan medregnes i kravet til antallet deltakere slik at totalen blir fem.

Det er ingen endringer sammenlignet med gjeldende regelverk når det gjelder krav til godkjent studieplan, at det må være studieforbundet eller en medlemsorganisasjon som arrangerer kurset og at kurset skal være offentlig kunngjort og åpent for alle. Departementet vil presisere at det må være studieforbundet eller medlemsorganisasjonen som arrangerer kurset. Dette betyr at et studieforbund ikke kan telle med kurs i tilskuddsgrunnlaget som er arrangert av en organisasjon som ikke er medlem av studieforbundet. Det samme gjelder for medlemsorganisasjoner, ved at de ikke kan sette ut til en annen organisasjon å arrangere kurset. Dersom et studieforbund eller en medlemsorganisasjon har underliggende organisasjonsledd kan disse være kursarrangør. Departementet presiserer at tilknytningen til et studieforbund eller medlemsorganisasjon må være formell og skal kunne dokumenteres. Videre menes det her med å arrangere et kurs alle faser i arbeidet med et kurs, fra planlegging til den faktiske gjennomføringen og eventuelt etterarbeid.

I første ledd bokstav g) begrenses statlig støtte til opplæring som holdes i Norge. Dette innebærer en tydeligere prioritering av tilskuddsmidlene og sikrer at flest mulig kan delta på kurs. Det legges også vekt på at kurs som støttes gjennom ordningen skal innebære et reelt tilbud til alle innbyggere, og ikke være avhengig av deltakernes økonomi eller andre regionbaserte variasjoner.

I andre ledd er det en språklig presisering av gjeldende forskrift § 7 tredje ledd andre punktum, når det gjelder bruk av elektronisk kommunikasjon. Timene til bruk av elektronisk kommunikasjon kan ikke overstige omfanget at antall kurstimer i fysiske samlinger. Det vil si at rene nettkurs fortsatt ikke vil være tilskuddsberettiget. Departementet presiserer at kravet til samtidighet er oppfylt når læringsplattformen som benyttes har kommunikasjonsmuligheter mellom kursleder og kursdeltakerne, og kursdeltakerne seg imellom, og når både kursleder og kursdeltakerne er logget på samtidig.

§ 10. Krav til deltakere

Følgende forutsetninger skal oppfylles for at en deltaker kan telle med i tilskuddsgrunnlaget:

- a) Deltakeren skal være fylt 16 år innen utgangen av det året opplæringen foregår.
- b) Deltakeren skal ha deltatt i minst 3/4 av kurstimene.

Merknader:

Bestemmelsen viderefører deler av bestemmelsene i gjeldende § 7 sjette ledd. I første ledd bokstav a) er det et krav om at deltakeren skal være fylt 16 år innen utgangen av det året opplæringen foregår for at en deltaker kan telle med i tilskuddsgrunnlaget. Dette er

en endring fra gjeldende krav til at deltaker skal være 14 år. Opplæring i regi av studieforbund skal utgjøre et supplement til det formelle opplæringssystemet og skal fremme livslang læring, jf. voksenopplæringsloven § 1. Lovens formål om livslang læring tilsier at hovedmålgruppen er voksne i opplæring ved siden av det formelle opplæringssystem. Lovens formål, samt en stadfesting av studieforbundenes arbeid som et målrettet kompetansepolitisk virkemiddel tilsier at aldersgrensen for å utløse tilskudd ved deltakelse bør være 16 år. Aldersgrensen på 16 år er ikke til hinder for at yngre kan delta, men disse deltakerne utløser ikke statstilskudd.

I første ledd bokstav b) er det et krav om at deltakeren skal ha deltatt i minst $\frac{3}{4}$ av kurstimerne, dette er en videreføring av gjeldende rett.

§ 11. Rapportering av og kontroll med statstilskudd

Rapportering i henhold til forskriften er en forutsetning for tilskudd. Det skal ikke utbetales tilskudd dersom et studieforbund ikke oppfyller rapporteringsplikten.

Studieforbundene har ansvar for å rapportere korrekt antall kurstimer. Tid til selvstudium skal ikke inngå i innrapportert timetall. Grunnlaget for rapporteringen skal dokumenteres.

Rapport om kursvirksomheten skal sendes til departementet innen 1. mars året etter at kursvirksomheten fant sted.

Innrapporterte studietiltak skal dokumenteres med fremmøtelister som viser møtedatoer, timetall og deltakernes navn, fødselsår og bostedsadresse. Fremmøtelisten skal være underskrevet av kursleder. Dokumentasjonen skal oppbevares i minst fem år.

Merknader:

Første ledd er en presisering av den plikten studieforbundene allerede har og som er en forutsetning for tilskudd. Videre gir den departementet en mulighet til å holde igjen tilskudd dersom studieforbundet ikke oppfyller rapporteringsplikten.

Andre ledd til fjerde ledd er en videreføring av gjeldende § 9 første, andre og fjerde ledd. Rapportering om studievirksomheten sendes til Statistisk Sentralbyrå og Kompetanse Norge.

I fjerde ledd endres kravet til oppbevaring av dokumentasjon til fem år. Dette ivaretar statlige regler om tilsyn og kontroll, samtidig som det er en forenkling sammenliknet med krav i dagens forskrift.

§ 12. Krav til internkontroll

Studieforbundene har ansvar for at sine respektive organisasjonsledd og medlemsorganisasjoner har tilfredsstillende system for intern kontroll, og for at offentlig tilskudd brukes i samsvar med lov, forskrifter og forutsetninger i tilskuddsbrev. Det skal finnes dokumentasjon på rutiner for intern kontroll.

Merknader:

Dette er en videreføring av gjeldende forskrift § 9 femte ledd. Det er ingen realitetsendringer i bestemmelsen. Departementet har med endringen ønsket å gjøre forskriften mer leservennlig.

§ 13. Krav til regnskap og revisjon

Årsregnskap som inneholder resultatregnskap, balanse, årsberetning og revisors beretning skal sendes til departementet innen 1. juni året etter.

Offentlige tilskudd skal i regnskapet spesifiseres på egne poster eller i note til regnskapet.

Studieforbundets, medlemsorganisasjonenes og regionale ledds regnskap skal revideres av statsautorisert eller registrert revisor. Revisor skal i tillegg til regnskapsrevisjonen gi særskilt attestasjon om beregningsgrunnlaget for tilskudd, herunder kontrollere om kurs og deltakere er dokumentert i henhold til bestemmelsene i denne forskriften. Revisor skal i attestasjonen bekrefte at han er kjent med vilkårene for tilskudd.

Studieforbundene plikter å gjøre revisor kjent med denne forskriften.

Merknader:

Dette er en videreføring av gjeldende forskrift § 9 sjette til niende ledd. Departementet har med endringen ønsket å gjøre forskriften mer leservennlig.

Om ytterligere retningslinjer for regnskapsføring vises til bestemmelser i regnskapsloven og bokføringsloven

§ 14. Gratis bruk av offentlige undervisningslokaler

Når det holdes kurs med tilskudd etter forskriften, skal studieforbundet eller medlemsorganisasjonen ikke belastes for utgifter til lokaler, lys, varme, renhold, tilsyn og bruk av utstyr i offentlige undervisningslokaler. Første punktum gjelder kurs som holdes på hverdager i undervisningsåret, unntatt undervisningsferier, og ikke varer lenger enn til kl. 21.00. Det må finnes særskilt avtale med lokaleier for utlån ut over dette.

Med offentlige undervisningslokaler menes i denne sammenheng alle undervisningslokaler finansiert og driftet gjennom tilskudd fra det offentlige. For bruk av spesialrom som krever tilstedeværelse av kvalifisert personell kan lokaleier kreve vederlag.

Lokaleier kan fastsette utfyllende regler for utlån av offentlige undervisningslokaler og -utstyr til bruk etter denne forskrift. Retten til gratis bruk av undervisningslokaler inntreffer først når lokaleiers bruk til egen undervisningsvirksomhet er oppfylt. Reglene skal ikke diskriminere mellom kursarrangører, men kan gi muligheter for prioritering av tiltak og grupper ut fra voksenopplæringslovens formål.

Det kan utarbeides en samlet utlånsplan for bruk av undervisningslokalene på grunnlag av utlysning, søknader og et avtalt låneforhold med den enkelte kursarrangør.

Etter bruk skal lokaler og utstyr være i samme stand som ved overtakelsen. Kursarrangør er økonomisk ansvarlig for skader som måtte oppstå vedrørende utstyr og materiell.

Ved utlån av spesialrom må det avtales hensiktsmessige kontrollordninger.

Kursarrangøren skal sørge for at kursdeltakerne blir kjent med gjeldende bestemmelser for bruk av lokaler og utstyr.

Merknader:

Bestemmelsen er i all hovedsak en videreføring av tidligere forskrift med unntak av at forståelsen av undervisningslokale presiseres. Reglene om gratis bruk av undervisningslokaler bygger på prinsippet om samordnet ressursbruk, noe som innebærer at det offentlige investeringer innenfor undervisningssektoren skal komme studieforbundene til gode ved avholdelse av kurs med tilskudd etter forskriften. Retten er begrenset til undervisningssektoren, dette betyr at det ikke gjelder f.eks. for bibliotek, selv om disse er finansiert av det offentlige.

I andre ledd står det at retten gjelder alle undervisningslokaler som er finansiert og driftet gjennom tilskudd fra det offentlige. Dette betyr at det gjelder hele sektoren fra grunnskole til og med høyskoler og universiteter som er finansiert og driftet gjennom tilskudd fra det offentlige. Departementet vil understreke at dette ikke er en utvidelse av regelverket, kun en presisering. Videre presiseres det i andre ledd at retten til gratis lokaler ikke gjelder for spesialrom som krever tilstedeværelse av kvalifisert personell. For slike rom kan lokaleier kreve vederlag for bruk.

Departementet vil understreke at retten til gratis bruk av undervisningslokaler først inntreer når lokaleiers bruk til egen undervisningsvirksomhet er oppfylt.

§ 15. Dokumentasjon på gjennomført opplæring

Studieforbundet skal gi kursdeltakere en dokumentasjon på gjennomført kurs. Dokumentasjonen skal minst inneholde studieforbundets navn, kursdeltakerens navn, innhold og omfang av kurset, og læringsmålene i kursets studieplan.

Merknader:

Bestemmelsen er en videreføring av gjeldende § 11 og fastsetter at studieforbundet skal gi kursdeltakere dokumentasjon på gjennomført kurs. Dokumentasjonen skal gi saklig og relevant informasjon om gjennomført opplæring til bruk overfor eksterne mottakere, og vil blant annet kunne være viktig i tilknytning til realkompetansevurderinger.

§ 16. Ikrafttredelse og opphevelse av forskrift

Forskriften trer i kraft 1. januar 2021

Fra samme tidspunkt oppheves forskrift 18. desember 2009 nr. 1661 om studieforbund og nettskoler.

9.2 Forslag til forskrift om studieforbund godkjent av Kulturdepartementet

Bestemmelsene i forslag til forskrift om studieforbund godkjent av Kulturdepartementet samsvarer i stor grad med bestemmelsene i forslag til forskrift om studieforbund godkjent av Kunnskapsdepartementet. Det vises i så måte til merknadene under punkt 9.1. Det er ikke intensjonen at forslag om deling av ordningen skal lede til større ulikheter med tanke på vilkår eller forvaltning under henholdsvis Kunnskapsdepartementet eller Kulturdepartementet. Det er imidlertid foreslått enkelte mindre avvik og noen særbestemmelser gjeldende for studieforbund godkjent av Kulturdepartementet. Dette for å harmonisere forvaltningen av ordningen opp mot vedtatt politikk på kultur- og frivillighetsfeltet.

I det følgende gis merknader til de bestemmelsene hvor forskriftsforslaget avviker fra forskriftsforslaget for studieforbund godkjent av Kunnskapsdepartementet.

§ 1. Virkeområde

Forskriften skal gjelde for studieforbund godkjent av Kulturdepartementet.

Merknader:

Departementet gjør oppmerksom på at deling av ordningen mellom Kunnskapsdepartementet og Kulturdepartementet ikke utløser krav om ny godkjenning for de studieforbundene som faller inn under den delen av ordningen som forvaltes av Kulturdepartementet. Studieforbund som er godkjent etter voksenopplæringsloven av 2009 beholder sin godkjenning under Kulturdepartementet, jf. omtalen over i kap. 3.

§ 2. Definisjoner

I forskriften forstås med:

- a) Kurs: Organisert opplæring i samsvar med en studieplan som på forhånd er godkjent av studieforbundet.
- b) Kurstime: 60 minutter med organisert læring. Pauser på inntil 15 minutter per time kan inngå.
- c) Studieplan: Plan som redegjør for kursets innhold, læringsmål, målgrupper, bruk av læringsressurser, kursleder, metoder og varighet.

§ 3. Statstilskudd

Statstilskuddet består av:

- grunntilskudd
- opplæringstilskudd
- tilretteleggingstilskudd

Studieforbundene har ansvar for å fordele statstilskuddet til organisasjonsledd og medlemsorganisasjoner som arrangerer kurs.

Statstilskuddet fastsettes på grunnlag av et gjennomsnitt av avholdte kurstimer i kalenderåret to og tre år tilbake i tid.

I det tilfelle en medlemsorganisasjoner melder seg inn i et annet studieforbund fører dette til at det nye og det tidligere studieforbundet deler medlemsorganisasjonens kurstimer for rapporteringsårene seg imellom. Kurstimene fra kalenderåret tre år tilbake i tid innrapporteres fra det tidligere studieforbundet, og

kurstimerne fra kalenderåret to år tilbake i tid innrapporteres fra det nye studieforbundet.

Det gis ikke tilskudd etter denne forskrift hvis opplæringen dekkes gjennom andre tilskuddsordninger.

§ 4. Grunntilskudd

Grunntilskuddet kan benyttes til drifts- og administrasjonskostnader, og gis til alle studieforbund som oppfyller vilkårene for å få tilskudd etter denne forskrift. Slike kostnader kan omfatte: drift, pedagogisk utviklingsarbeid, kvalitetssikring, rapportering og støtte til kursarrangør.

Departementet fastsetter grunntilskuddet til det enkelte studieforbund etter studieforbundets aktivitetsnivå. Grunntilskuddet fastsettes i fem stigende nivåer basert på gjennomsnittlig antall timer for de årene som er grunnlag for tilskudd:

- a) der kursaktiviteten utgjør mellom 2 000 timer og 40 000 timer,
- b) der kursaktiviteten utgjør mellom 40 000 timer og 100 000 timer,
- c) der kursaktiviteten utgjør mellom 100 000 og 150 000 timer,
- d) der kursaktiviteten utgjør mellom 150 000 timer og 200 000 timer, og
- e) der kursaktiviteten utgjør over 200 000 timer.

Merknader:

For studieforbund som omfattes av den delen av ordningen som sorterer under Kulturdepartementet fastsettes grunntilskuddet i fem stigende nivåer basert på studieforbundets aktivitetsnivå. Bestemmelsens bokstav a omfatter politiske og samiske studieforbund som begge er unntatt fra kravet om et minste aktivitetsnivå på 40 000 timer. For disse gjelder krav om minst 2 000 timers kursaktivitet i gjennomsnitt for årene som danner grunnlag for tilskudd.

§ 5. Opplæringstilskudd

Opplæringstilskudd skal bidra til å redusere deltakernes opplæringskostnader og fastsettes på grunnlag av antall gjennomførte timer.

Opplæringstilskuddet fordeles mellom studieforbundene på grunnlag av antall kurstimer innrapportert innen fastsatt frist og skal i sin helhet benyttes til kurs i studieforbundet eller medlemsorganisasjonene.

§ 6. Tilretteleggingstilskudd

Tilretteleggingstilskuddet skal kompensere for tilleggskostnader studieforbund har i forbindelse med tilrettelagt opplæring for deltakere med særskilte behov. Tilskuddet kommer i tillegg til opplæringstilskuddet.

Det er en forutsetning at kurset og de aktuelle deltakerne oppfyller kravene i §§ 11 og 12. Tilleggskostnadene for tilrettelagt opplæring skal dokumenteres og skal på forespørsel legges frem for departementet. Tilskuddet kan ikke benyttes til oppfyllelse av plikten til universell utforming.

Tilretteleggingstilskudd fastsettes på grunnlag av antall dokumenterte kurstimer gjennomført med deltakere med særskilt behov.

§ 7. Krav til minste aktivitetsnivå

Kursaktiviteten i et studieforbund må utgjøre minst 40 000 timer i gjennomsnitt for de årene som er grunnlag for tilskudd, jf. § 3 tredje ledd.

Minstekrav i første ledd gjelder ikke for samiske og politiske partiers studieforbund. For disse studieforbundene gjelder minstekrav fastsatt i §§ 9 og 10.

Departementet kan i særlige tilfeller gi midlertidig dispensasjon fra kravet til minste aktivitetsnivå.

Merknader:

Bestemmelsens andre ledd fastsetter unntak fra hovedregelen om minimumskrav til aktivitetsnivå på 40 000 timer for politiske og samiske studieforbund. For disse gjelder et minstekrav om 2 000 timer.

§ 8. Krav til minimum antall medlemsorganisasjoner i studieforbund

Et studieforbund må ha minimum to medlemsorganisasjoner.

Minstekrav i første ledd gjelder ikke for samiske studieforbund. For disse studieforbundene gjelder minstekrav fastsatt i § 9.

Merknader:

For samiske studieforbund fastsetter bestemmelsens andre ledd unntak fra hovedregelen om at et studieforbund må ha minst to medlemsorganisasjoner. For disse gjelder det et krav om minimum én medlemsorganisasjon.

§ 9. Samiske studieforbund

Vilkåret om virksomhet over hele landet i voksenopplæringsloven § 5, andre ledd, bokstav d) gjelder ikke for samiske studieforbund. I den utstrekning et samisk studieforbund har virksomhet i flere fylker, må det likevel ha en regional organisasjonsmessig forankring i disse fylkene.

Kursaktiviteten i samiske studieforbund må utgjøre minst 2000 timer i gjennomsnitt for de årene som danner grunnlag for tilskudd, jf. § 3.

Et samisk studieforbund må ha minimum én medlemsorganisasjon.

Merknader:

Bestemmelsen fastsetter nærmere vilkår for virksomheten til samiske studieforbund, er en videreføring av tidligere forskrift, og medfører ingen realitetsendring.

§ 10. Politiske partiers studieforbund

Kursaktiviteten må utgjøre minst 2 000 timer i gjennomsnitt for de årene som er grunnlag for tilskudd, jf. § 3.

Merknader:

Bestemmelsen fastsetter minimumskrav på 2 000 timers kursaktivitet for politiske studieforbund, og viderefører gjeldende rett.

§ 11. Krav til kurs

Følgende forutsetninger skal oppfylles for at et kurs kan telle med i tilskuddsgrunnlaget:

- a) Kurset skal bestå av minst seks kurstimer.
- b) Kurset skal ha minst fem deltakere.
- c) Studieplan for kurset skal være godkjent av studieforbundet før kursstart.
- d) Studieforbundet eller en medlemsorganisasjon i studieforbundet skal være arrangør av kurset.
- e) Kurset skal være offentlig kunngjort og åpent for alle; dette er ikke til hinder for at et kurs primært retter seg mot bestemte målgrupper.
- f) Opplæringen skal finne sted i Norge.

Samlinger arrangert ved bruk av elektronisk kommunikasjon kan benyttes som et supplement til fysiske samlinger. Disse kan ikke overstige omfanget av antall kurstimer i fysiske samlinger, og alle deltakere skal delta samtidig. Studieplanen skal vise hvilken undervisningsform som benyttes.

Merknader:

Bestemmelsen tilsvarer § 9 i forslag til forskrift om studieforbund godkjent av Kunnskapsdepartementet, bortsett fra at det for studieforbund godkjent av Kulturdepartementet ikke gjelder krav til at kurset skal ha kursleder. Mange av kursaktivitetene i studieforbund som skal ligge under Kulturdepartementet stiller mindre krav til aktiv undervisning eller kursledelse. Det kan derfor være gode grunner til å legge opp disse kursaktivitetene på andre måter enn i form av tradisjonell undervisning med kurslærer.

§ 12. Krav til deltakere

Følgende forutsetninger skal oppfylles for at en deltaker kan telle med i tilskuddsgrunnlaget:

- a) Deltakeren skal være fylt 14 år innen utgangen av det året opplæringen foregår.
- b) Deltakeren skal ha deltatt i minst 3/4 av kurstimene.

Merknader:

Bestemmelsen tilsvarer § 10 i forslag til forskrift om studieforbund godkjent av Kunnskapsdepartementet, bortsett fra kravet til aldersgrense for deltakere som kan telle med i tilskuddsgrunnlaget. For studieforbund under Kulturdepartementet er det foreslått å videreføre en aldersgrense på 14 for at deltakerens kurstimer skal medregnes i tilskuddsgrunnlaget. Mange av kursaktivitetene i studieforbundene under Kulturdepartementet er tilrettelagt også for personer ned til 14 år. Det er rimelig at kurstimer også for disse skal telle med i timegrunnlaget for tilskudd. Bestemmelsen er en videreføring av gjeldende forskrift.

§ 13. Rapportering av og kontroll med statstilskudd

Rapportering i henhold til forskriften er en forutsetning for tilskudd. Det skal ikke utbetales tilskudd dersom et studieforbund ikke oppfyller rapporteringsplikten.

Studieforbundene har ansvar for å rapportere korrekt antall kurstimer. Tid til selvstudium skal ikke inngå i innrapportert timetall. Grunnlaget for rapporteringen skal dokumenteres.

Rapport om kursvirksomheten skal sendes til departementet innen 1. mars året etter at kursvirksomheten fant sted.

Innrapporterte studietiltak skal dokumenteres med fremmøtelister som viser møtedatoer, timetall og deltakernes navn, fødselsår og bostedsadresse. Fremmøtelisten skal være underskrevet av kursleder. Dokumentasjonen skal oppbevares i minst fem år.

§ 14. Krav til internkontroll

Studieforbundene har ansvar for at sine respektive organisasjonsledd og medlemsorganisasjoner har tilfredsstillende system for intern kontroll, og for at offentlig tilskudd brukes i samsvar med lov, forskrifter og forutsetninger i tilskuddsbrev. Det skal finnes dokumentasjon på rutiner for intern kontroll.

§ 15. Krav til regnskap og revisjon

Årsregnskap som inneholder resultatregnskap, balanse, årsberetning og revisors beretning skal sendes til departementet innen 1. juni året etter.

Offentlige tilskudd skal i regnskapet spesifiseres på egne poster eller i note til regnskapet.

Studieforbundets, medlemsorganisasjonenes og regionale ledds regnskap skal revideres av statsautorisert eller registrert revisor. Revisor skal i tillegg til regnskapsrevisjonen gi særskilt attestasjon om beregningsgrunnlaget for tilskudd, herunder kontrollere om kurs og deltakere er dokumentert i henhold til bestemmelsene i denne forskriften. Revisor skal i attestasjonen bekrefte at han er kjent med vilkårene for tilskudd.

Studieforbundene plikter å gjøre revisor kjent med denne forskriften.

§ 16. Gratis bruk av offentlige undervisningslokaler

Når det holdes kurs med tilskudd etter forskriften, skal studieforbundet eller medlemsorganisasjonen ikke belastes for utgifter til lokaler, lys, varme, renhold, tilsyn og bruk av utstyr i offentlige undervisningslokaler. Første punktum gjelder kurs som holdes på hverdager i undervisningsåret, unntatt undervisningsferier, og ikke varer lenger enn til kl. 21.00. Det må finnes særskilt avtale med lokaleier for utlån ut over dette.

Med offentlige undervisningslokaler menes i denne sammenheng alle undervisningslokaler finansiert og driftet gjennom tilskudd fra det offentlige. For bruk av spesialrom som krever tilstedeværelse av kvalifisert personell kan lokaleier kreve vederlag.

Lokaleier kan fastsette utfyllende regler for utlån av offentlige undervisningslokaler og -utstyr til bruk etter denne forskrift. Retten til gratis bruk av undervisningslokaler inntreffer først når lokaleiers bruk til egen undervisningsvirksomhet

er oppfylt. Reglene skal ikke diskriminere mellom kursarrangører, men kan gi muligheter for prioritering av tiltak og grupper ut fra voksenopplæringslovens formål.

Det kan utarbeides en samlet utlånsplan for bruk av undervisningslokalene på grunnlag av utlysning, søknader og et avtalt låneforhold med den enkelte kursarrangør.

Etter bruk skal lokaler og utstyr være i samme stand som ved overtakelsen. Kursarrangør er økonomisk ansvarlig for skader som måtte oppstå vedrørende utstyr og materiell.

Ved utlån av spesialrom må det avtales hensiktsmessige kontrollordninger.

Kursarrangøren skal sørge for at kursdeltakerne blir kjent med gjeldende bestemmelser for bruk av lokaler og utstyr.

§ 17. Dokumentasjon på gjennomført opplæring

Studieforbundet skal gi kursdeltakere en dokumentasjon på gjennomført kurs. Dokumentasjonen skal minst inneholde studieforbundets navn, kursdeltakerens navn, innhold og omfang av kurset og læringsmålene i kursets studieplan.

§ 18. Ikrafttredelse og opphevelse av forskrift

Forskriften trer i kraft 1. januar 2021

Fra samme tidspunkt oppheves forskrift 18. desember 2009 nr. 1661 om studieforbund og nettskoler.